

M

1034. MĂCELAR, sb. m. „boucher“.

Lat. MACELLARIUS,-UM || sprs. *mazlé*; it. *macellaio*; vfr. *maiselier*; prov. *mazelier* || † *măcelăresc* (Iorga, Studii, X, 24, 25) „de boucher“ || *măcelări* „égorger, tuer, massacrer“ || *măcelărie* „carnage, massacre, boucherie“ (sprs. *mazleria*).

1035. MĂCINA, vb. „moudre“ || ir. *mairá*; ar. *mătinare*.

Lat. MACHINARE (= clas. MACHINARI) „imaginer, exécuter“; înțelesul româncesc apare în latinitatea de mai tîrziu (Densusianu, Hist. l. roum. I, 192).

Vegl. *maknur*; friul. *masaná*; it. *macinare*; sard log. *ma(r)ginare*; vsp. *maznar*.

Der.: *măcinătură* „action de moudre, mouture“ (friul. *masanadure*; it. *macinatura*) || *măciniș*, megl. *mătiniș* „mouture, blé moulu“ || *măcinar* (Teodorescu, P. pop. 140) „meunier“.

1036. MĂCIUCĂ, sb. f. „massue“ — trans. *mocioacă* (Lex. Bud.); băn. *moșucă*, *moșoacă*, *moșoc* || megl. *măcioc*; ar. *măciucă*, *mătuca*.

Lat. *MATTEUCA,-AM < MATTEA; parte din forme se explică prin schimbare de gen și de sufix (cf. mai jos).

Rtr. *mazzüch*; it. *mazzocco*, ven. *mazoka*, bol. *mazzoka*, Urbino *mazzokka*, teram. *mazzokkə*; sard *tsukka*; fr. *massue*; nprov. *massugo*, *massoco*; sp. *mazuca* „iris“.

Der.: dim. *măciuchiță*; *măciucuță* (Sevastos, Pov. 38; Voronca, Dat. cred. 194, 412, 650; Marian, Ins. 186; Vasiliu, Cînt. 61) || augm. *măciucoiae* (Reteganul, Pov. pop. 2) || † *măciucaș* (Cuv. d. bătr. I, 287) „bourreau“ || *mă-*

ciucat, *măciucos* „en forme de massue, grossier“; *măscat* „à gros grains; à grosses cornes“, megl. *măcicat* „gros“, amîndouă formele rezultate din *măciucat* care a devenit *măcicat* (pentru schimbarea lui ĉ în ș, comp. *pișca*); dim. *mășcătel* (Marian, Desc. 108) || *măciuca* (Alexici, Lit. pop. 40, 41) „frapper avec la massue“ (teram. *mazzuká*; nprov. *massuca*).

Impr.: rut. *мачуг* „Keule“; ung. *macsuka*, *matyuka*, *macsukás* (Szinyei, 1378-9).

1037. MACRU, adj. „maigre; (viande) sans os“ || ar. *(a)macru*.

Lat. MACER,-CRA,-CRUM.

Vegl. *muogro*; rtr. *meger*; it. *magro*; sard *magru*; (fr. *maigre*); prov. cat. *magre*; sp. port. *magro*.

Der.: Mț. Sucevei *macrină* (Sez. III, 70) „grosse“ || † *măcrime* (Lex. Bud.) „maigreur“.

MĂDULAR, v. *miez*.

MĂDUVĂ, v. *miez*.

1038. MAI¹, sb. n. „maillet, battoir“ — vr. trans. „marteau“ (Tiktin) || megl. ar. *mai'ū*.

Lat. MALLEUS,-UM.

Alb. *maj*; rtr. *maigl*; it. *maglio*; sard log. *mažu*; fr. *mail*; prov. *malh*; cat. *mall*; sp. *majo*; port. *malho*.

Der.: dim. *măiuț* (Rev. cr.-lit. IV, 145; friul. *majuzz*); *măiug* „maillet, mailloche, pieu“, *măiuc* (Sez. VIII, 148); † *măiugel* (An. Car.) || *măiag* „maillet, battoir“ (Polizu), „balise“ (Damé, Term.), Mehedinți „pieu“.

1039. **Măior** (trans.), sb. n. „petit marteau“ (Viciu, Glos. 58) < **MALLEOLUS**, -UM || ver. *majol* mil. *majö*, parm. *majöl*, bol. *majol*, toate însemnind „mazzo, mazzuolo“; it. *magliuolo*, vfr. *maillol*, prov. *malhol* și sp. *majuela* „bouture, crossette de vigne“, galic. *amalhó* „courroie pour attacher les souliers“.

1040. **MAI²**, sb. „mai“ || ir. *mái*; megl. ar. *mai*.

Lat. **MAJUS**, -UM.

Alb. *maj*; rtr. *meğ*; it. *maggio*; sard camp. *maju*; fr. prov. *mai*; cat. *maig*; sp. *mayo*; port. *maio*.

1041. **MAI³**, adv. „plus; encore; presque“ — † „davantage“ || ir. megl. *mai*; ar. *ma*.

Lat. **MAGIS**, devenit *mais, *mas și mai tîrziu *mai*; ar. *ma* reprezentă pe *mas* întrebuitat ca aton și cu vremea a înlocuit pretutindeni pe *mai* (Candrea, Elém. lat. 30).

Alb. *m̄s*; rtr. *ma*; it. *mai*, *ma*; sard *mai*; fr. prov. *mais*; cat. *may*; *més*; sp. *mas*; port. *mais*, *mas*.

Der.: ar. *maṣi* „seulement“.

Impr.: rut. *mai* „mehr“ *mai...* *mai* (compar.) „entweder...oder“; *maiже „fast“*; bulg. *mai* „presque“.

1042. **Numai**, adv. „seulement“ || ar. *numá* || < **NON MAGIS** (Densusianu, Hist. l. roum. I, 171) || rtr. *nomma*; ven. *noma*, vic. *nomé*, ver. *noma*, lomb. *nomá* (*domá*), vgen. *noma*; périg. *numa*; comp. vit. *non-ma*; vfr. *ne-mais*; prov. *no-mas*; cat. *no-més*; sp. *no mas*.

1043. **MĂIESTRU**, adj. „habile, adroit; merveilleux; magique“; sb. f. *măias-tră* „fée des contes populaires“

Lat. **MAGISTER**, -TRUM, cu cădereea lui -G- întimplată deja în latina vulgară, (cf. BSF. I, 19).

Alb. *mještre*; friul. *mestri*; it. *maestro*; sard log. *mastro*; fr. *maître*; prov. cat. *maestre*; sp. *maestro*; port. *mestre*.

Der.: *măiestrie* „adresse, talent, maîtrise, art“, *măiestrii*, pl. „artifices; charmes, sortilèges; † outil ingénieux“ (Tiktin); vfr. *maistrie*; prov. *maestria*; cat. sp. *maestria*; port. *mestria*) || † *măiestri* (Tiktin) † „ourdir des intrigues“;

† *a se măiestri* (Tiktin) „acquérir de la sagesse“.

1044. **MAMĂ** (*mumă*), sb. f. „mère“ — Mehedinți „reine des abeilles“; † gen.-dat. sg. *muminiei* și nom. ac. pl. *mumini*, păstrat numai gen.-dat. sg. în expresiunea *mini-ta* || ir. *māmē*; megl. și ar. *mamă*, *mumă* (*mumoni*, *māmīni*) „mère; reine des abeilles; goître“, în ar. și „nourriture qu'on donne aux enfants“.

Lat. **MAMMA**, -AM „mamelle; mère“; înțelesul de „goître“ s'a desvoltat, printre o schimbare semantică ușor de înțeles, din acela de „mamelle“, iar cel de „reine des abeilles“ e datorit influenței bulg. матка. Forma *mumă* se explică prin influența labialisatoare a celor doi *m*, și alterarea fonetică s'a produs mai întii în forma *māmīni* > *mumini* < **MAMMANEM**, atestată în inscripțiuni (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 139). Cât privește *imă*, des întrebuitat în textele vechi el se explică din forma redusă *mā(-sa)* căreia s'a prepus *î*-.

Alb. *mēmē*; rtr. it. *mamma*; sard *mama*; fr. *maman*; nprov. *mamo*; cat. sp. port. *mama*.

Der.: dim. *māmītă*; *māmuță* (it. *mammuccia*); *māmică*; *māmućă*; *māmae*; *māmușoară*; *māmuțică* (Burada, Dat. 115); *māmucuță*; *māmāiță*; *māmāică*; *māmulică*; *māmuliță*; *māmulioară* (Tiplea, P. pop. 112); *māmulucă* (Onișor, P. pop. 74; Tiplea, P. pop. 112) || *mumină* (Marian, Ins. 144) „reine des abeilles“ || ar. *mamcă* (Dalmatia) „goître“ || zool. *māmāruță* „bête à bon Dieu“ < *mamă* + *Măriuță* (cf. Marian, Ins. 107).

MĂNUNCHI, v. *mînă*.

1045. **MĂR**, sb. n. „pomme“; sb. m. „pommier“ — bän. *mară* (An. Car.) „pomme“ || ir. *mer*; megl. *mer* „pommier“, *mēră* „pomme“; ar. *mer*, și cu înțelesul de „pommette“.

Lat. **MELUM** (= clas. **MALUM**; cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 71); **MELA**, pl. lui **MELUM**, devenit sg. fem.; *măr* cu înțelesul de „pomme“ e refăcut după pl. *mere*.

Alb. *mol̄s*; vegl. *Mail* (păstrat în

nume de localități); rtr. *mail*; it. *melo*; sard *mela*; nprov. *melo*.

Der.: dim. *merișor* „petite pomme, petit pommier; buxus sempervirens, vinca herbacea, vaccinium vitis idaea“; *mărut* (Tiplea, P. pop. 112; comp. it. *meluzza*); ar. *miruš* și *miric* || *meret* „pommeraie“ (it. *meleto*) || *meriș* „pommeraie“.

1046. **MĂRĂCINE**, sb. m. „ronce“ – vr. dial. *mărăciune* (Cantemir, Ist. ier. 71; Lex. Bud.; Marian, Nașt. 321; Nunta 574; Șez. III, 61; IV, 135; VII, 83; VIII, 29; WgJb. IX, 203, 206, 220; Gr. n. I, 307); † *mărăcin* (Coreși, Tetrav. Marcu XV, 17); băn. *mărăśină*, *mărăśin* || megl. *mărăśin*; ar. *mărăṭīne*.

Lat. **MARRUCINA**, -AM (atestat sub forma transcrisă greșit MARRUGINA „espèce de paliure, sorte de ronce“ (CGL. II, 127), derivat din * **MARRUCA** (păstrat în it. *marruca* „sorte de buisson épineux“) a cărui origine trebuie căutată în **MARRA** „Hacke zum Ausjäten des Unkrauts“. Forma normală * *măručină* a devenit *mărăčină* prin influența numelui de plantă *mătăčină*; în *mărăciune* s-a substituit terminaționii -*čină* sufixul -*-ciune*, ca în *mătăciune*, *mătăciune*, etc.

Alb. *mérkinē* „rhamnus zizyphus“ || comp. alb. *mérkinē* < * **MARRUCINEA**.

Der.: dim. *mărăcinaș* (Teodorescu, P. pop. 177; Marian, Nunta 480; Sevastos, Nunta 361) || col. *mărăciniș* „ronceraie“ || zool. *mărăcinar* „pratincola rubetra“ (Marian, Ornit. I. 261) || *mărăcinos* „plein de ronces“.

1047. **MARE¹**, sb. f. „mer“ || ir. *máre*; megl. *mari*; ar. *amare*.

Lat. **MARE**.

Vegl. *mur*; rtr. *mer*; it. sard *mare*; fr. *mer*; prov. cat. sp. port. *mar*.

Der.: dim. ar. *mírica* (Dalametra).

1048. **MARE²**, adj. „grand, gros“ || ir. *máre*; megl. *mari*; ar. *mare*.

Lat. **MAS**, **MAREM** „mâle“; înțelesul romînesc se explică prin faptul că ideea de „mărimă“ a fost asociată de aceia de virilitate, aceste două noțiuni fiind apropiate; cuvintul a fost probabil aplicat în înțelesul romînesc mai întîi în casul cînd era vorba de animale, și se poate ca și această desvoltare semantică să stea

în legătură cu viața păstorească a Romînilor. De altfel e posibil ca și alb. *ma* „grand, gros“ să fi influențat asupra evoluției semantice a formei române, dată fiind asemănarea între ele.

Der.: dim. *mărișor*, ar. *míriṣor* (Dalametra); *máricel*; *mărut* (Marian, Nașt. 418; Voronca, Dat. cred. 715) || augm. Bihor *măroc* (Conv. lit. XX, 1013); *măriğan* (WgJb. IV, 329) || *măreț* „superbe, grandiose; fier, hau-tain“; *măreție* „magnificence, pompe“; ar. *míreata* (Dalametra) „fierté; gloire“ (comp. alb. *mađeni* „Stolz, Hoheit“) || † *măros* „fier, hautain“ (An. Car.); † *măroșie* „fierté, arrogance“ (ibid.); † *a se măroși* „s'enorgueillir, devenir arrogant“ (ibid.) || *mărie*, ar. *măril'e* „gloire, splendeur, majesté“ || *mărime*, ar. ~ „grandeur, grosseur“ || † *maimare* (Tiktin), ar. *ma-mare* „préposé“ || *mări*, ar. *mărire* „agrandir, accroître, augmenter, hausser“ (comp. alb. *mađoni* „vergrößere, lobe“); † „glorifier“; † *a se mări*, ar. *si mărire* „s'enorgueillir“; *mărire*, ar. ~ „action d agrandir, etc.; gloire, louange“; *mărit*, ar. ~ „agrandi, etc.; glorieux, illustre“ || † *înmări* (Paliia, Gen. XII, 56) „agrandir“ || *preumări* „glorifier“.

1049. **Mascur** (*mascure*), sb. m. „porc châtré“ || megl. *mascuri* „mâle, fort“; ar. *mascur*, mâle || < **MASCULUS**, -A, -UM || alb. *maške*, *maškuł*; rtr. *maschel*; it. *maschio*, trient. vic. ver. *masčo* „porco, majale“; sard log. *mašu* „bélizer“; fr. *mâle*, dialectal, în est. *mäl*, kastrierter männliches Schwein und dann auch Schwein überhaupt“ (A. Horning, Zs. rom. Phil. XXXII, 19); prov. cat. *mascle*; vsp. *maslo*; port. *macho* (> sp. *macho*) || dim. *măscurenci*; *măscurel* (Polizu); *măscuraș* (Marian, Sârb. I, 257; Reteganul, Pilde, 29) || *măscuroaie* (Iorga, Studii, VI, 97; Lupașcu, Med. bab. 10), *măscuroaică* (Iorga, Studii, VI, 167; Voronca, Dat. cred. 42) „truite“ || ar. *miscuriri* (Dalametra) „devenir mâle“.

1050. † *Mărit*, sb. m. „gendre“ (Ps. Sch. XVIII, 6) || ar. *mírit* (Dalametra) „mari“ || < **MARÍTUS**, -UM || vegl. *marajt*; rtr. *marid*; it. *marito*; sard log. *maridu*; fr. *mari*; prov. cat. *marit*; sp. port. *marido*.

1051. **Mărita**, vb. „donner en mariage, marier (une fille)“ || ir. *maritā*; megl.

măritari; ar. *măritare* || < MARITARE || alb. *marton*; vegl. *martur*; rtr. *marider*; it. *maritare*; fr. *marier*; prov. cat. sp. port. *maridar* || ar. *mărtăoare* „(fille) nubile“ || bucov. trans. *mărit* (Tiktin), ar. *mirit* (Dalametra) „mariage“ || *măritiș*, ar. ~ „mariage“ || megl. *primăritari* „remarier“.

1052. **MĂRGEA**, sb. f. „rassade, perle“; bot. „clematis integrifolia, thalictrum aquilegifolium“ || megl. *mărdzeauă*; ar. *mărdzeauă*.

Lat. MARGELLA,-AM (Densusianu, Hist. I. roum. I, 200).

Der.: dim. *mărgică*, bot. „melica uniflora“; *mărgelușe*, bot. „lithospermum arvense, l. officinale“; *mărgelujă* (Reteganul. Pov. ard. V, 14) || *mărgelat* (Doine, 253; Cătană, Bal. 17+; Hodoș, P. pop. II, 38, 45) „orné de perles“, ar. *mărdzilat* (Dalametra) „perlé“.

1053. **MARGINE**, sb. f. „bord, limite“—dial. *marne* (Gr. n. I, 196, 208) || megl. *mardzini*; ar. *mardzine*.

Lat. MARGO,-INEM.

Dalm.(rag.) *mrgină*; it. *margine*; vfr. *marne*; fr. prov. cat. *marge*; sp. *marginen*; port. *margem*.

Der.: dim. *mărginiță* și *mărginuță* (Lex. Bud.); *mărgioară* (Şez. IV, 225; Tocilescu, Mat. 852; Gr. n. I, 67) ar. *mirdziniclă* (Dalametra) „croûton (du pain)“ || *mărginaș*, *mărginos* (Reteganul, Bibl. pop. 46), †*mărginare* (An. Car.), voisin, limitrophe“, dinte *mărginias* (Damé, Term.) „dent angulaire (du cheval); croc, crochet“ || *mărginean* „habitant des frontières“ || *mărginiș* „borner“ || *nemărginit* „infini“.

MĂRITA, v. *mare*².

1054. **MARMURĂ**, sb. f. „marbre“—vr. dial. *marmure*, f. și m. || ar. *marmură*.

Lat. MARMOR,-OREM.

Friul. *marmul*; it. *marmo*; sard log. *marmaru*; fr. *marbre*; prov. *marme*; cat. *marbre*; sp. *marmol*; port. *mármores*.

Der.: *mărmurat*, *mărmuriu* (Marian, Crom. 51) „marbré“ || *mărmuri* (Gaster; Lex. Bud.; Teodorescu, P. pop. 447; Tocilescu, Mat. 20), *înmărmuri*, ar. *mărmurisire* „stupéfier, demeurer tout interdit“ (comp. sard log. *marmurare* „intrizzare“).

1055. **MARȚI**, sb. f. „mardi“ || megl. ar. *marți*.

Lat. MARTIS (scil. DIES).

Alb. *martă*; vegl. *mirte*; friul. *martis*; ven. *marti*, vic. ver. *marti*; sard log. *martis*; vfr. prov. *mars*; sp. *martes* (in alte regiuni românice pastrat numai în compunere cu dies: it. *martedi*; fr. *mardi*, vfr. *dimars*; prov. *dimartz*; cat. *dimars*).

Der.: *Marțolea*, être imaginaire qui, suivant les croyances populaires, se montre la nuit du mardi au mercredi“, *Marțolea*, *Mărțică*, *Mărțilă*, *Mărțae* (Frâncu-Candrea, Munții ap. 50), *Mărțan* (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 49), băn. *Mărțonu* „nom donné aux veaux nés le mardi“.

1056. **Marț**, sb. „mars“ (Iorga, Studii. XIII, 43, 86, 137; Jipescu, Opinc. 74; Marian, Sârb. I, 96)—Prahova *marț* (Marian, Sârb. II, 137) „médaille, porte-bonheur que les femmes et les enfants portent au cou ou au bras les premiers jours de mars“ || ar. *marțu* (cu amîndouă înțelesurile din dr.) || < MARTIUS,-UM || alb. *mars*; rtr. *marz*; it. *marzo*; sard log. *martu*; fr. *mars*; prov. *martz*; cat. *mars*; sp. *marzo*; port. *março* || dim. *mărtișor* „mars“; *mărtișor*, *mărtiguș* (Marian, Sârb. II, 137) „médaille, porte-bonheur que les femmes et les enfants portent au cou ou au bras les premiers jours de mars“.

1057. **MARTUR**, sb. m. „témoin“.

Lat. MARTUR,-UREM (=clas. MARTYR) „martyr“, atestat de mai multe ori în inscripții și în CGL. chiar cu înțelesul românesc (cf. Densusianu, Hist. I. roum. I, 88, 201).

Vit. *martore*, lomb. *martol*: sard log. *marturu* „paralitico“.

Der.: *mărturie* „témoignage; médaille frappée en commémoration d'un baptême; † témoin“, ar. *mîrturi(l)ă* (Dalametra) „témoignage“ *mărturisi*, † *mărturi* (Iorga, Studii, XII, 48), ar. *mîrtirsiri* (Dalametra) „témoigner, avouer, confesser“ (comp. sard log. *mărturare* „patire, souffrir“); † *mărturisitoră* (Coresi, Caz. 1581, 495), † *mărturisorală* (Cantemir, Ist. ier. 118; Lex. Bud.; Iorga, Studii, XII, 56; Jipescu, Opinc. 57), †*mărturisanie* (Iorga, Studii, VI, 500, 503) „confession, aveu“.

1058. **MĂRUNT**, adj. „menu, petit, fin“—dial. *mänunt* || megl. ar. *minut*.

Lat. MİNUTUS,-A,-UM, devenit *mänut > *mänunt* și prin disimilațiune *mărunt*.

Rtr. *mnüd*; it. *minuto*; sard *minudu*; fr. *menu*; prov. cat. *menut*; sp. *menudo*; port. *miudo*.

Der.: dim. *măruntac* (Gr. n. I, 143) || *mărunțiș*, mold. *măruntuș* „petite chose, bagatelle, marchandise de peu de valeur, menue monnaie“; *măruntișa* „réduire en petits morceaux“; *mărunțișar* „marchand en détail, marchand d'objets de mercerie“ || ar. *minṭime* „lentes, poux“ || *mărunți*, ar. *minuṭiri* (Dalametra) „réduire en petits morceaux“ || *amänunt* „détaillé; détail“ (vfr. *amenu*; prov. cat. *a menut*; sp. *amenudo*; port. *amiudo*); *cu amăruntul*, (*cu*) *deamăruntul*, *cu de-amărunt*, *in de-amărunt*, † *amăruntul*, †*de-amărunt*; †*pre amărunt(ul)* „minutieusement, par le menu“; *amărunți* „réduire en petits morceaux, émietter; exposer en détail“ (vit. *amminutire*, sic. *amminutiri*; vfr. *amenuir*); *amărunțitor* „qui peut être réduit en petits morceaux; *amărunṭime*, „détail“; †*amărunțuș* (M. Costin, I, 500), „détail“.

1059. **Mărunṭel**, adj. „menu, très petit, très fin“—dial. *mänunṭel*, *mäninṭel*, *mäninṭel* < *MİNUTƏLLUS,-A,-UM || vit. *minutello*, vic. *menuelo*, nap. *menutille*; sard log. *minudeddu*; vfr. *menuel*; sp. *menuillo* || *mărunṭică*, prin schimbare de sufix din *măruntea* (comp. sp. *menudico*) || Maramureș *mäninṭoc* (Tiplea, P. pop. 112), de asemenea prin schimbare de sufix || dim. *mäninṭeluṭ* (Marian, Insect. 312) || *mäninṭalucuri*, col. pl. (Reteganul, Pilde, 62) „choses de peu de valeur“ || *de-amărunṭelu* „par le menu“ || Sălagiu *mäninṭelá* (Tribuna 1890, 365; Gutinul, n-rul 10) „émetter“.

1060. **Măruntaie**, sb. pl. „entrailles“—mold. „abattis“; † „chooses de peu de valeur, bagatelles“ (Iorga, Studii, V, 547; XIV, 85); dial. *mänuntaie* < MİNUTALIA < MİNUTAL „petite chose, hachis“; pentru înțelesul românesc, cf. Marcelius Empiricus, De medic. (ed. Helmreich), ind. 399 || it. *minutaglia*; sard log. *minudaža* (Spano, II, 289); vfr. *menuaille*, *menuail*; nprov. *menudaio*;

cat. *menudall*; pentru înțelesul de „en trailles“, comp. și it. *minugia* „klein gehacktes Eingeweide“; prov. *menu-das* „abattis, fressure“; sp. *menudo*, *menudillos* „Eingeweide eines Geflügels, Magen, Leber“, precum și formele de mai jos, s. *min(u)ṭal'e*.

1061. **Min(u)ṭal'e** (ar.), sb. f. „chose de peu de valeur; éclats de bois; menue monnaie; entrailles“ < *MİNUTIALIA < MİNUTIA || friul. *minusaje* „visceri ed altri ritagli de' polli“; it. *minuzzaglia*; vfr. *menuisaille*, saint. *menüzal'e*; port. *miuçalhas*.

1062. **Minuṭami** (ar.), sb. f. „choses menues, fines“ (Dalametra) < *MİNUTIAMEN < MİNUTIA || friul. *minuzam*; it. *minuzzame*.

1063. **Mänunta** (vr. bän.), vb. „réduire en petits morceaux, émietter“ (Tiktin) || ar. *minutari* (Dalametra), „rendre fin“; si ~ „devenir pauvre“ || < *MİNUTARE || it. *minutare*; port. *miudar*; comp. prov. *menutar*, *amenudar*.

1064. † **Mărunṭa**, vb. „réduire en petits morceaux, émietter“ < *MİNUTIARE || vit. *minuzzare*, Castro dei Volsci *menuzzá*; fr. *menuiser*; prov. vsp. *menuzar*; comp. vfr. *amenuisier*; it. *sminuzzare*; vfr. *esmenuisier*, Vinzelles *iminüzá*; port. *esmiuçar*; sp. *desmenuzar*.

1065. **Smänunta** (bän.), vb. „mettre en morceaux, émietter“ (I. Popovici, P. pop. 109) || ar. *zminutari* (Dalametra) „rendre pauvre“ || < *EXMİNUTARE (comp. ex minuta're „rendre pauvre“) || port. *esmiudar*.

1066. **MASĂ**, sb. f. „table“ || megl. *me-să* „table, nappe“; ar. *measă*.

Lat. MĒNSA,-AM.

Vegl. *majsa*; rtr. *maisa*; ver. lucch. *meṣa*, abruzz. *mesę*; sard *meṣa*; fr. prov. *moise*; cat. sp. port. *mesa*.

Der.: dim. *mäsuṭă*; *mescioară*; *me-siṣoară*; *mesioară* (Tocilescu, Mat. 16) || *mesean*, *mäsan* (Lex. Bud.), *mäsaș* (Sevastos, Nunta 380) „convive“ || trans. *mäṣar* „menuisier“ (după germ. *Tischler*); *mäsarie* (Molnar, Sprachl. 66) „menuiserie“ || formele bän. trans. *mäṣai*, vr. *mäṣar*, Romanați *mesală*, ar. *misale*, bän. trans. *mäsäriṭă*, toate

cu înțelesul de „nappe“, nu au de a face nimic cu *masă*, ci trebuie deriveate din bulg. *месалъ*, *мисалъ* „nappe“ (comp. alb. *m̄sal-* care nu poate fi nici el derivat din *mēn salis* pentru că acesta ar fi dat **m̄šal-*). .

Der.: dim. Oaș *măscucă*.

Împr.: bulg. *маса*.

MASCUR, v. *mare*².

1067. MÄSEA, sb. f. „dent molaire“ || megl. *mășenă*; ar. *măseaňă* „dent molaire“, bot. „*hyoscyamus niger*“ (Dalametra).

Lat. MAXILLA,-AM „mâchoire“.

Rtr. *massella*; it. *mascella*; sard *maſidda*; vfr. *maisselle*; prov. *maisela*; sp. *mejilla*; galit. *meiselle*; înțelesul românesc apare în lion. *maissella* (Puits-pelu, Dict. Lyon. 241).

Der.: dim. *măseluňă* (Gr. n. I, 460) || bot. *măſalar*, *măſalarită*, Oaș *măſalarnită* „*hyoscyamus niger*“ (denumirea se explică prin întrebuițarea acestei plante în popor la durerea de măsele; comp. nprov. *meisselié*).

1068. MÄSURÄ, sb. f. „mesure“ || ir. *mesurę*; ar. *misură*.

Lat. MENSURA,-AM.

Rtr. *imsüra*; it. *misura*; sard *meſura*; fr. *mesure*; prov. cat. sp. port. *mesura*;

1069. Mäsurä, vb. „mensurer, toiser“ || ir. *mesurā*; ar. *misurare* „mensurer, toiser, compter“ || < MENSURARE || rtr. *imsürer*; it. *misurare*; sard *meſurare*; fr. *mesurer*; prov. cat. sp. port. *meſurar* || *mäſurätor* „celui qui mesure“, *mäſurätoare*, *mäſuräturä* (rtr. *imsürradüra*; it. *misuratura*) || *mäſoriște* (Tiktin; Iorga, Studii, VI, 267; Doc. Callim. I, 558) „mesurage“ || trans. *a-mäſurat* „conformément à“.

1070. MAT, sb. n. „boyau, intestin“; || ir. *mât*; megl. ar. *mat*.

Lat. MATTIA (Densusianu, Hist. l. roum. I, 201); forma primitivă a fost *mate*, corespunzind pl. latin. și mai târziu să refăcăt sg. *mat* [Candrea, Rev. ist. arh. VII, 83].

Subiaco *mazze*. Castro dei Volsci, nap. *mazzę*; sard log. *mutta* (comp. abruzz. *mazzelle*, sic. *mazzuni* „le interioara dell'agnello, etc.“).

Der.: dim. *mătișor* || *desmățat* „débraillé“, ar. *dismițari* „enlever les entrailles, étripier“, *dismițat*, *étripé* || *mătar* (Giuglea, Cerc. lex. 14) „tripier“.

1071. MÄTREAȚÄ, sb. f. „pellicule“, bot. „conferva, peplis portula“, ~ de *arbori* „usnea barbata“ || ar. *mătrață*.

Lat. *MATRICIA,-AM < MATER; înțelesul românesc se explică prin întrebuițarea lui mater și derivatelor lui pentru a designa anumite materii ce se depun; comp. it. *madre del vino*, *dell'oglio*, bol. *mädar dl' asá* „fondigliolo dell'aceto“, vlob. *mare* „epidermide, pelle“, Bormio *madre* „feccia dell'aceto“; fr. *mère du vinaigre*; nprov. *maire* „conferve qui se forme sur les eaux croupissantes; matière mucilagineuse qui se forme dans le vin; lie du vin ou de l'huile“; sp. *madre* „Unterstes in einem Weinfasse, Weinhefe“; sard log. *madrige* „fermento“; ven. *marona* și triest. *moroňa* „scoria, rosticci del ferro, calcinaccio“, vtrevis. *maruogna* „scoria, gente di rifiuto“ (Arch. gl. XVI, 311) < *matrona; bol. *mareña* „scoria“ > *matrinea; înțelesuri apropiate presintă și unele forme românești derivate din *mamm̄a*: brianz. *moma* „fondiglio“, teram. *mamm̄e de l'acete* „quella sostanza muccosa che si depone nel fondo della botte e serve a far fermentare il vino onde divenga aceto“ (comp. și matca *oțetului* „couche qui se forme sur le vinaigre“; germ. *Mutter* „das dicke welches sich in einigen Säften setzt: Essigmutter, Weinmutter“).

1072. MÄTRICE, sb. f. „coliques“; Ramam. Oaș „rhumatism“; bot. „matricaaria parthemium“; metrice (Lex. Bud.: Gr. n. I. 22); bän. *mätriše*, *mätrică* „brebis laitière“ (Liuba-Iana, Măidan, 109; Wg Jb. III, 321); ḥ „matrice“ (Dosoștei, Ps. vers. 14, 66, 188, 230) || ar. *mätrică* „brebis portière“.

Lat. MATRIX,-ICEM, în ar. cu schimbare de declinație (comp. formele românești de mai jos).

It. *matrice*; sard log. *madrige* (gal. *matrika*, sass. *madrigga*); vfr. *marris*; prov. *mairitz* (*vaca* ~ „vache nourricière“); sp. *madriz* (comp. sard log. *madrigadu* „pecore matricine. gregge grande“, camp. *mardiedu* „bes-

tie matricine“); pentru înțelesul de „coliques“, comp. vit. *matrice* „mal di madre“; friul. *madron* „ostruzione ai visceri degli ipocondri“, eng. *mel madrun* „Kolik, Bauchgrimmen“; romagn. *madron* „mal di fianco“, sic. *matruni*, „indigestione“, vit. lucch. *mal di madrone* „mal di fianco“, nap. *dolore de matrone* „colica“ (ceva analog ne ofere și germ. *Mutter* „Gebärmutter, Krankheit der Gebärmutter; auch ähnliche Beschwerden beim Manne, Kolik, werden übertragend mit *Mutter* bezeichnet“).

Der.: băn. *mătrișer* (Liuba-Iana, Măidan, 109), ar. *mātricar* „pâtre qui garde les brebis portières“.

1073. **MÄTRICARE** (ar.), vb. „nourrir un enfant“ < *MÄTRICARE.

1074. **MÄTURÄ**, sb. f. „balai“; bot. *mături*, pl. „sorghum vulgare; chenopodium scoparia“ || ir. *meture*; megl. ar. *metură*.

Lat. *MĒTULA < MĒTA „cône, meule“; la început cuvîntul romînesc a trebuit să însemne „touffe, botte de foin“, și cum măturatul se facea cu asemenea legături de crengute, de fin, a putut ușor ajunge la semnificațiunea pe care o are azi [Candrea, Elém. lat. 28].

Canav. *mella* „mucchio di fieno“, bresc. *medol* „ferriera, casa di pietre“, urb. *metul* „stollo“.

Der.: dim. *măturică*, ar. *miturică* (Dalametra), bot. *măturici*, pl. „xeranthemum“; bot. *măturele*, pl. „centauraea jurineifolia“; *măturice*, ar. *miturice*, *măturiță* (Iorga, Studii, X, 17; Marian, Desc. 9), ar. *mituriță*, bot. „verbena officinalis“ || augm. *măturoi* || ar. *miturar* „fabricant de balais“; *mătura*, megl. (iz) *miturari* „balayer“; *măturător* „balayeur“; *măturătără* „action de balayer, balayure“.

1075. **MÄTUŞE**, sb. f. „tante“—dial. *tuşe*.

Lat. AMITA,-AM, cu aferesa lui A- și adăugarea sufixului -ușe.

Alb. *emtă*; rtr. *amda*; ven. *amia*, vic. *ameda*, mant. *crem*. bresc. *berg meda*, com. *amada*, mil. *ameda*, pav. *amda*, gen. *amea*; vfr. *ante* (fr. *tante*).

Der.: dim. (*mă*) *tušică* || băn. *mătușon* „oncle (le mari de la sœur du père ou de la mère)“.

Impr.: rut. *matyma* „Tante“.

1076. **MEASER**, adj. „pauvre, misérable“.

Lat. MÍSER,-ERA,-ERUM.

Vlomb. *meser*; vfr. *mezre*.

Der.: †*meserătate* „pauvreté“ || †*meseri* „rendre pauvre, devenir pauvre“ (Ps. Sch. XXXIII, 11; LXXVIII, 8; CLIV, 7; Cantemir, Div. 138; Tiktin).

1077. **Mesereare**, sb. f. „miséricorde“ < MÍSERÉRE || alb. *meširə* „Erbarmen, Mitleid“ || *meserernic* (An. Car.; Cipariu, Princ. 217) „miséricordieux“.

1078. **Mişel**, adj. „misérable, lâche, vil“—vr. trans. băn. Maram. „pauvre, misérable, malheureux“ (Daul, Col. 39; Rev. cr.-lit. III, 161; Tiplea, P. pop. 113); † „lépreux“ (Coresi, Caz. 1581, 412, 473, 477; Prav. Mat. Bas. col. Buj. 224; Varlaam și Ioasaf 44) < MÍSELLUS,-A,-UM, devenit *meşel și, prin disimilarea primului -e-, *mişel*; înțelesul de „lépreux“ ce apare și în vit. vfr. dial. fr. prov. cat. trebuie admis că a existat deja în lat. vulg. || vit. *misello*; vfr. *mesel*, Anjou *mezjau* „ladre (en parl. des animaux)“, Grand' Combe *mazé* „poitrinaire (en parl. des animaux)“, lion. *mezjó* „rogneux, teigneux“, sav. *mezé* „maladif, phtisique“, Blonay *mezej* „ladre, tuberculeux“ (en parl. des animaux). prov. *mesel*; cat. *masell* „lépreux“; vsp. *mesiello* || *mişelie* „lâcheté, vilenie; †pauvreté, misére; lèpre“ (Glos. ms. 312; prov. *mezelia*) || † col. *mişelame* (Coresi, Caz. 1564, 215, 265, 456; Gaster) || †*mişelătate* Dosoftei, Ps. vers. 106, 224, 268, 298, 299, 378; Cantemir, Div. 205; Ist. ier. 148; Lex. Bud. etc.) „misère, pauvreté, malheur; lèpre“ (Glos. Mih. Log. 1678) || †*mişelăciune* (Dosoftei, Ps. vers. 225) „pauvreté, misère, malheur“ || *mişeleșc* „misérable, lâche, vil“; *mişelește* „misérablement, lâchement, vilainement; † pauvrement“ (Dosoftei, V. Sf. 27 ian.) || †*mişelos* (Cantemir, Ist. ier. 121, 148, 160, 187) „misérable, digne de compassion“ || *a se mişeli*, *a se mişela*, *mişula* (Marian, Desc. 78, 80, 115; Vrăji 191; Leg. 197; Teodorescu, P. pop. 385; Rev. cr.-lit. III, 160; Tocilescu, Mat. 1540; Voronca, Dat. cred. 980; Gr. n. I, 499) „se lamenter“; †*mişălit*

(Coresi, Tetrav. Matei, X, 8; Caz. 1581, 42) „lépreux“.

1079. **MEI**, sb. „millet“ || ir. *mel'*; megl. ar. *mel'ū*.

Lat. MILIUM.

Alb. *mel'*; vegl. *mal'*; rtr. *megl'*; it. *miglio*; sard. log. *mižu*; fr. *mil*; prov. *melh*; cat. *mill*; sp. *mijo*; port. *milho*.

Der.: *meiṣor* „milium effusum, panicum capillare, p. sanguinale“ || col. *meiſte* (Lex. Bud.; Barcianu), „champ semé de millet“ || megl. *mel'inā*, „paille de millet“.

1080. **MERGE**, vb. „aller, marcher“ — trans. *mere*, vr. *bă̄n*. pf. *mers* || ir. *mære*; megl. *merziri* (pf. *mers*); ar. *nārdzire*, *nīrdzeare* (pf. *nēršu*).

Lat. MÉRGÉRE,-SÍ,-SUM „plonger, cacher, perdre de vue“; înțelesul românesc se explică din acela de „faire disparaître, s'éloigner“ și s'a desvoltat probabil în legătură cu viața păstorească a Românilor, deoarece pentru cei care trăesc în munți „a merge“ înseamnă a „te cufunda“ în desisul pădurii, a dispărăea prin cotiturile drumului (cf. Candrea, BSF. II, 12). Forma dialectală *mere* a fost refăcută după *cure*, aceste două verbe influențindu-se reciproc (cf. *curge*).

Alb. *mərgoń*, „entferne“; vit. *mergere*.

Der.: *mergător*, adj. sb. „qui va, qui marche“; *mergătură*, *mersătură*, „action d'aller, de marcher“; *mers*, „aller, marche, démarche“.

1081. **MERINDE**, sb. f. „provisions de bouche“ — dial. *merindă* || ir. *merindę*, „collation“; megl. *mirindi* „partie de la journée (entre 4 et 5 heures de l'après-midi)“; ar. *mirindi* „provisions de bouche, collation; repas que l'on prend entre 4 et 5 heures de l'après-midi; moment de la journée où l'on prend ce repas“.

Lat. MERENDA,-AM; forma *merinde* este pl. luat ca sg.

Vegl. *marjanda*; rtr. *marenda*; it. *merenda*; vfr. *marende*, berr. *marande*, morv. *'marande*, *merande*, bourg. *marande*, lor. *merāt*, *marāt*, Grand' Combe *merādo*, sav. *meranda*, elv.

marēda; prov. *merenda*; cat. *berena*; sp. *merienda*; port. *merenda*.

Der.: dim. *meringioară* (Alecsandri, P. pop. 314; Doine 102; Tiplea, P. pop. 112) || trans. *merindare* (Lex. Bud.; Frîncu-Candrea, Munții ap. 23; Reteaganul, Pov. ard. I, 21; III, 58), *merindită* (Lex. Bud.), *merindeață* (Lex. Bud.; Marian, Immorm. 64; Sârb. III, 90) și *merindariță* (Tiktin) „serviette pour transporter des provisions“.

Impr.: rut. *меренда*, „Proviant, zubereitate Speise“; mor. *merenda*; ung. *merinda*, *merende*, *meringya* > *merendél*, *meréndés*; *merindárica*, *merringyár* (Szinnyei, 1438, 1439, 1451).

1082. **Merinda**, vb. „manger à midi, déjeuner“ || ir. *merindā* și ar. *mirindare*, „goûter vers le soir“ || < MERENDARE || rtr. *marender*; it. *merendare*; poit. *merander*, morv. *marander*, *merander*, bourg. *marander*, champ. *marander*, Grand' Combe, sav. *merādā*, elv. *marēdā*; prov. *merendar*; cat. *berenar*; sp. port. *merendar* || Impr.: rut. *меренда*, „wiederkaufen“.

1083. **MES** (megl. ar.), sb. m. „mois“.

Lat. MĒNSIS,-EM.

Vegl. *majs*; rtr. *mais*; it. *mese*; sard *meše*; fr. *mois*; prov. cat. sp. *mes*; port. *mez*.

1084. **MEŞTE** (vr. trans.), vb. „verser à boire, préparer un breuvage“ || ar. *meaştire*, *mişteare*, „verser à boire, régaler, traiter; donner un pourboire“.

Lat. *MISCERE,-SCUI,-XTUM (=clas. MISCERE); pentru înțelesul ar. cf. Papahagi, Not. etim. 32.

It. *mescere*; vfr. *meistre* (Rom. XXXVI, 447; XXXIX, 580) și prov. *meiser*, „verser à boire“; sp. *mecer*; port. *mexer*.

Der.: †*mescător*, „échanson“ (Cuv. d. bâtr. I, 292; Lex. Mard.); *mescătoare* (Lex. Mard.) „seau“.

1085. **Mesteca**, vb. „mêler, mélanger“ || megl. *misticari*; ar. *misticare* || *MIXTICARE || vegl. *meskuar*; vit. *mesticare*, Urbino *mistiké*, Velletri *mistikare*, Subiaco *mištiká*, Castro dei Volsci *mišteká*, abruzz. *mišteká* || *mestecător*, „qui mélange; pièce de bois qui sert à brouiller la bouillie de maïs“; *mestecătură*, ar. *misticătură*

„action de mêler, etc., mélange; † dé-saccord, intrigue“ || † *mestecăciune* (Dosoftei, Ps. vers. 73) „intrigue“ || *mestecău*, „bâton qui sert à brouiller la bouillie de maïs“.

Impr.: ung. *mësztikál* (Szinnyei, 1447).

1086. **Amesteca**, vb. „mêler, mélanger“—† „ourdir une intrigue contre qqn, dénoncer qqn“ || ar. *amisticare* || < *AMMÍXTÍCARE || Urbino *armistiké* (cu *ar-* în loc de *am-* sub influența lui *armisté*, „rimestare“, *armiské*, „rimischiare“), abruz. *ammışteká* || *amestecător*, „qui mêle, qui mélange, † qui ourdit des intrigues contre qqn“; *amestecătură*, ar. *amisticătură*, „action de mêler, etc., mélange, confusion; † désaccord, intrigue“ || † *amestecăciune* (Prav. Gov. 15) „action de mêler, etc.“ || † *amestecătiș* (Biblia 1688, Ezech. XXVII, 16, 25, 33) „mélange“.

1087. **Mistreț**, adj. „mélangé, de couleur mélangée; métis, qui est engendré par deux êtres d'espèce différente (en parl. des animaux); bâtard, sauvage (en parl. des plantes)“; *porc mistreț* sau simplu *mistreț*, „sanglier“, *scroafă mistreață*, „laie“; *săptămîna mistreață* (Mangiuca, Calend. 1883, 13 febr.; Marian, Sârb. I, 115) „la semaine qui précède la semaine grasse, ainsi nommée parce qu'on mange un jour maigre et un jour gras“; *a năvădi mistreț*, „passer d'une manière inégale les fils de la chaîne dans les lisses“ (comp. *pinză mistreață*, Corcea, Bal. 35); *măr mistreț*, „pomme sauvage, aigre“—Mehedinți *mistrete*, „sanglier“ < *MÍXTÍCIUS, -A, -UM (= clas. MÍXTÍCIUS) „né d'une race mélangée“; forma normală ar fi trebuit să fie *mestet, dar trecerea lui *me-* la *mi-* s'a întîmplat ca în *mișel*, *vitel*, *cireașe*, etc. prin disimilarea lui *-e-* aton în *-i-* cînd vocala silabei următoare era *-e-* accentuat; intercalarea lui *-r-* după grupul *-st-* nu e isolată în casul de față, o mai constatăm în forme ca *ages-tru*, *șestrău*, *făstru*, etc.; se poate însă ca epentesa lui *-r-* să fie datorită și influenței cuvîntului *pestriț*. Înțeleșul acestuia de „bariolé, bigarré“ fiind foarte apropiat de acela de „mélangé“; de relevat de altfel că

săptămîna mistreață e numită pe alocuri *împestrițată* (R.-Codin și D. Mihalache, Sârb. pop. 26) [Candrea, Conv. lit. XXXIX, 1131] || comp. fr. *métis*; prov. *mestiz*; sp. *mestizo*; port. *mestiço* < MÍXTÍCIUS || Vilcea *mistrățat*, „mélange“ || Impr.: alb. *mistret*, „Zwerg“.

1088. **Mistrișoñi** (Mehedinți; băñ.), adj. sb. „mélangé; métis, qui est engendré par deux êtres d'espèce différente (en parl. des animaux); bâtard, dé-généré“; Vilcea *mistrățoi* (refăcut după *mistreț*) < *MÍXTÍCIONEUS, -A-UM, influențat în fonetism de *mistreț* (Candrea, Conv. lit. XXXIX, 1134) || comp. it. *mesticcione* < *MÍXTÍCIONEM.

1089. **MESTEACĂN**, sb. m., „bouleau“—băñ. *mestacăñ*.

Lat. **MASTÍCHINUS** (= gr. μαστίχινος), de mastic“ < **MASTÍCHUM** (= gr. μαστίχη) „mastic, résine du lentisque“; din înțelesul de „suc răšinos“ pe care-l avea cuvîntul gr.-lat. s'a desvoltat ușor acela de „mesteacăñ“, copacul cunoscut pentru sucul care se extrage din el; noțiunea de „mesteacăñ“ o găsim strîns legată de aceia de „suc“ și aiurea, cu deosebire în limbile slavice: rus. береза, „mesteacăñ“, берёзовика „suc de mesteacăñ“; sirb. *breza*, „mesteacăñ“, *brezovača*, „suc de mesteacăñ“; ceh. *bříza*, *březa*, *břízda*, „mesteacăñ“, *brezovice*, „suc de mesteacăñ“, *brizdel*, „orice fel de suc“, etc.; cît privește fonetismul, e de observat că **MASTÍCHINUS** trebuia să devie * *măsteacen*; din pl. acestuia. * *măsteaceni* > *mesteceni*. s'a refăcut un sg. *mesteacăñ*, printre o falsă analogie după formele care presentau un -ă- la sg. și un -e- la pl. (*geamăñ-remenî*; *carpăñ-carpeni*; comp. *frapsăñ*); tot în acelaș mod s'a refăcut sg. *cearcăñ* din pl. * *cearceni*, sg. * *cearcen* < cîrcînus, *floacăñ*, din pl. * *floaceni*, sg. * *floacen* < * *floc cînus*, etc., și în mod invers sg. băñ. *striget* din pl. *strigete*, refăcut după *tipete* din sg. *strigăt*, analog lui *tipăt*; o alterare identică a vocalei *e* > *ă*, precum și a consonantei care o precede, o constatăm de asemenea în unele verbe, iarăși printre o falsă analogie: după norma verbelor care presentau la pers. 2-a sg. -*efi*, -*eni*, iar la pers. 1-ii

-ăt, -ăn, precum *capăt-capetei*, *seamăn-semeni*, s'a refăcut pe lingă $\dagger$ *cearcet-cearceți*, o formă analogică $\dagger$ *cearcăt-cearceți*, și tot astfel din *leagen-*leageni, forma actuală *leagăn-legeni*, etc. [Candrea. Conv. lit. XXXIX, 1128] || *mestecănaș*, „betula pubescens”.

1090. **MESTECA¹**, vb., „mâcher” || megl. *măsticari*; ar. *măsticare*.

Lat. *MASTICARE*.

Rtr. *mascher*; it. *masticare*; sard log. *mastigare*; fr. *mâcher*; prov. *maschar*; cat. *mastegar*; sp. port. *mascar*.

Der.: *mestecător*, „qui mâche” (comp. fr. *mâchoire*; nprov. *mastegadouiro*); *mestecătură*, „action de mâcher, morceau mâché” (fr. *mâchure*; nprov. *mestegaduro*; cat. *mastegadura*; sp. *mascadura*).

MESTECA², v. *mește*.

1091. **MEU** (*mieu*), adj. pron. pos. m. „mon, le mien” — **Mea**, adj. pron. pos. f. „ma, la mienne” || ir. *mew*, *mę*; megl. *meū*, *mea*; ar. *neū*, *mea*.

Lat. *MĒUS*, *MĒA*, *MĒUM*.

Vegl. *majo*, *maja*; rtr. *mieu*, *mia*; it. *mio*, *mia*; sard *meu*, *mia*; fr. *mien* (*mon*), *ma* (vfr. *moie*); prov. *meu*, *mia*; cat. *meu*, *mea*; sp. *mio*, *mia*; port. *meu*, *minha*.

1092. **MIC**, adj. „petit” || ir. *mic*; megl. *mic*, sb. „enfant”; ar. *nīc*.

Lat. *mīcus, -A, -UM < gr. *μικός* (Densusianu, Hist. l. roum. I, 201).

Velletri, cal. *mikku*; comp. sic. *niku*, abruzz. *nikē*.

Der.: dim. *micuț*, ar. *nīcuț*; *micuțel* (Gorovei, Cimil, 1; Barcianu; Marian, Immorm. 123; Alexici, Lit. pop. 101, 102); *nicșor*, ar. *nīcșor*; *nicșorel* (Tocilescu, Mat. 383, 1267); Bihor *michiț* (Conv. lit. XX, 1013); ir. *mikič*; ar. *nicut* (format după *minut*; și dr. a trebuit să cunoască o formă *micut, cum arată *micutel*, v. mai jos); ar. *nicuz*, *nīcăză*, *nīcuzan*(*cu*), *nīcuzot*; megl. *micicut* (probabil sub influența lui *măcicat*); băn. *nīcuteșel*, *nīchitșel*, *mucuteșel*, trans. *micutel* (Lex. Bud.); *mititel*, $\dagger$ *mitutel* (Cod. Vor.; Cantemir, Div. 165; Varlaam și Ioasaf 98; Molnar, Sprachl. 422; Lex. Bud.), *mitutel* (An. Car.; Pom-

piliu, Bal. 68; Gr. n. I, 24), *micutică* (Tichindeal, Fab. 92), *mititea*, *mititică* (rezultat din *micutică* prin forma intermediară *michitică în care *-cu-* a trecut la *-chi-* și pe urmă la *-ti-* prin asimilare cu *-ti* următor; după *mititică* s'a refăcut *mititea* și *mititel*, alături de *micutea*, *micutel*); *mițitel* (Marian, Nașt. 317, 846; Șez. III, 70; Pamfile, Jocuri, I, 127), *mițifică* (Gr. n. II, 26); forma se explică prin influența lui *mărunteł* care a transformat pe *mititel* în *mițitel și pe urmă acesta a devenit *mițitel, *mițitel*, prin asimilarea lui *-ti* - *cu* - *-fe* - următor; Mehedinți *micutic*; *mititic* (Lex. Bud.; refăcut după *mititică*); Maramureș *mițit'oc(u)* (Tiplea, P. pop. 112); *mititeluł*; $\dagger$ *mititeluș* (Cantemir, Ist. ier. 192) || $\dagger$ *mitutenii*, pl. „enfants” (Paliia, Exod. X, 9, 10) || *micime*, „petitesse” || $\dagger$ *mici* (Molnar, Sprachl. 277: Lex. Bud.) „rapetisser, amoindrir, diminuer” || *micșora*, ar. *nīcșurare*, „rapetisser, amoindrir, diminuer”; *micșorime*, „petitesse”; $\dagger$ *micșurie* (Coresi, Caz. 1564, 316), „humiliation”; $\dagger$ *îmmicșura* (Ps. Sch. VIII, 6; Tichindeal, Fab. 198) „rapetisser, amoindrir, diminuer” || $\dagger$ *mitutela* (An. Car.) „rapetisser, amoindrir”.

1093. **MICĂ**, sb. f. „menue parcelle de qqch., miette”, păstrat azi în expresiunile *într'o mică de ceas*, „dans un instant”, *pe mică*, *pe ceas*, „à chaque moment”; *l-a făcut mici și sfărime* (Voronca, Dat. cred. 334).

Lat. *MICA*, -AM.

It. *mica*; sard log. *nika*; fr. *mie*; prov. sp. *miga*.

1094. **NIMIC(a)**, adv. „rien”; ca sb. la pl. *nimicuri*, „bagatelles” — $\dagger$ *nemică*, „nullement” < NEC *MICA* (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 164) || rtr. *nimia*; vven. *nemiga* || comp. vsp. *nemigaja*; vport. *nemigalha* < NEC *MICALIA || *nimici*, „détruire, anéantir”; *nimicitor*, „qui détruit, qui anéantit” || $\dagger$ *nimicie* (Iorga, Studii, X, 296), „pauvreté, gène” || *nimicnicie*, „nullité, vanité, futilité”.

1095. **NICURĂ** (megl.), sb. f. „miette” < *MICULA*, -AM || rtr. *mievla*; ver. bresc. *migola*, berg. *migla*, valtell. *migol*. Bornio *migola* || trans. *zmicuri*, pl. (Viciu, Glos. 91), „miettes”, ceia ce arată că forma *nicură* a existat și în dr.,

dar a fost refăcută după *smicura* (comp. sprslv. *šmieulas*) || dim. megl. *nīcuricīcă* || ar. *nīcurame* „petitesse“.

1096. **Dumica** (*sdrumica*), vb. „mettre en morceaux, émietter, briser“ — trans. Bihor *dimica* (Molnar, Sprachl. 266; Frîncu-Candrea, Munții ap. 105; Rev. cr.-lit. III, 122; Conv. lit. XX, 1009; Alexici, Lit. pop. 236); băn. *dīumica* (Corcea, Bal. 85); vr. Sălagiu *demica* (Dosoftei, V. Sf. 20, 28 mart., 21 apr.; Iorga, Doc. Bistr. I, 66; Tribuna 1890, 349) || ar. *diñicare*, *dingari* || < *DEMİCARE; înlocuirea lui -e- cu -u- se explică prin influența labialisatoare a lui *m*: *sdrumica* a fost influențat de *sdrobi* || vfr. *demier*; nprov. *demica*; vsp. *demigar* || *dumicat* „bouchée, petit morceau“; *dumicătură*, ar. *dingitără* (Dalametra) „action d'émietter, etc.; miettes de pain trempées dans du lait, etc.“ || *trăzdrumica* (Dosoftei, Ps. vers. 157; Cantemir, Div. 122) „mettre en morceaux, briser“ || Impr.: ung. *domika*, *domikát*, *demikát* (Szinnyei, 412).

1097. **Mácicurare** (Oaș), vb. „mettre en morceaux, émietter“ || ar. *nīcurare* || < *MÍCULARE.

1098. **Smicura**, vb. „émietter, briser; égrener“ (Cuv. bâtr. II, 149; Molnar. Sprachl. 290; Lex. Bud.; Rev. cr.-lit. III, 169; Viciu, Glos. 91; R.-Codin, Cuv. Musc. 67) < *EXMÍCULARE || Bormio *šmilogar*; cat. *esmicolar* || băn. *zmicurătură* „miette, morceau“.

1099. **MIE**, num. „mille“ || ir. *mil'e*; megl. *mil'ă*; ar. *nīl'e*.

Lat. *MILLIA*, pl. lui *MILLE*.

Alb. *mijë*; vegl. *mel*; rtr. *milli*; it. *mille*, vit. *miglia*; sard *milli*, log. *miža*; fr. prov. cat. sp. port. *mil*.

Der.: *miiaş* (Cod. Vor.; Glos. Mihail Log. 1678), *miăr* (Paliia, Exod. XVIII, 21, 25) „capitaine sur mille soldats“ (comp. *millarius*) || *immiit* „mille fois autant“.

1100. **MIEL**, sb. m. „agneau“ — **ΜΙΑ**, sb. f. „agnelle“; *mială* „osselet, astragal du mouton (avec lequel jouent les enfants“), Mt. Sucevei, trans. *mială* (Lex. Bud.; Rev. cr.-lit. III, 160; řez. III, 71), băn. *meală* „agnelle“ (refăcut după pl. *miele*) || ir. *ml'e*, *ml'ă*; megl. *nel*; ar. *nel*, *nāūă*, *nālă*.

Lat. *AGNELLUS*, -UM, *AGNELLA*, -AM, deveniți *mīel*, *mīia*, prin aferesarea lui *a*; formele acestea, care ar fi trebuit să se păstreze pretutindeni, s-au schimbat mai tîrziu în *miel*, *mīa* în regiunile cu labialele nealterate: deoarece în aceste regiuni corespunzător lui *mīeu* d. e. din alte părți se zicea *mieu*, s'a introdus *mī-*, prinț'o falsă analogie fonetică, și în acest cuvînt.

Rtr. *agnè*, *agnella*; it. *agnello*, *agnella*; fr. *agneau*, *agnelle*; prov. *anhel*, *anhela*; cat. *anyell*, *anyella*.

Der.: dim. *mieluț*, *mieluță* (Lex. Bud.; Sevastos, Cint. 324; Marian, Leg. 88; Ins. 424; řez. I, 208; Voronca, Dat. Cred. 45, etc.; it. *agneluccio*); *mielușel*, bot. „trifolium arvense“, *mielușea*; *mielușor* (Gorovei, Cimil. 132); † *mielușă* (Biblia 1688, Gen. XXI, 28, 29, 30); ar. *nīlus*; ar. *nīlic* || col. băn. *mielamă* || *mielărită* (Lex. Bud.) „tique des moutons“ || bot. *mielărea* „vitex agnus castus“.

1101. **Mior** (vr. dial.), sb. m. „petit agneau“ — *ṭmīor* (Dosoftei, Ps. vers. 208, 211, 395) — **Micără**, sb. f. „petite agnelle“ — *ṭmīoară* (Biblia 1688, Levit. V, 6) || megl. *m(i)l'or* „petit agneau; chevreau“; ar. *m(i)l'or*, *nīl'or*, *m(i)l'oară*, *nīl'oară* || < *AGNÉLLIOLUS, -UM, *AGNÉLLIOLA, -AM, influențat în fonetism de *miel* || dim. *mioreea* (Iarnik-Bîrseanu, Doine, 76; Teodorescu, P. pop. 87; Tocilescu, Mat. 1:6); *mioriță*; băn. *mirioară* (WgJb. III, 321) || Sibiu *strāmnior*, ar. *s'rānīl'or*, mouton de deux à trois ans“; Mehedinți *strāmniōară*, băn. *strāmniōară*, ar. *strānīl'oară* „brebis de deux à trois ans“ || Impr.: alb. *miluar*, *mil'ore*; ngr. *μηλιόρι*, *μηλιόρα* (Murnu, Lehnw. 31); ung. *mióra*, *mijóra*, *mil'ora* (Szinnyei, 1464).

1102. **MIERCURI**, sb. f. „mercredi“ || megl. ar. *nīercuri*.

Lat. *MĒCURIS* (=clas. *MERCURII*) DIES (Densusianu, Hist. l. roum. I, 504).

Ven. vic. *merkore*, cal. *mjerkuri*, sic. *merkuri*; sard *merkuris*; vfr. prov. *merceres*; sp. *miércoles* (mai des în compunere cu dies: it. *mercoledi*; fr. *mercredi*, vfr. *dimercre*; prov. *dimercere*; cat. *dimecres*).

Der.: *Miercan*, *Miercană*, *Miercureană* (Frîncu-Candrea, Munții pa.

50) „nom donné aux bœufs et aux vaches nés le mercredi“.

1103. **MIERE**, sb. f. „miel“ || ir. *mīlāre*; megl. *nari*; ar. *nare*.

Lat. MĒL, *MĒLEM.

Vegl. *mil*; rtr. *meil*; it. *miele*; sard. log. *mele*; fr. *miel*; prov. cat. *mel*; sp. *miel*; port. *mel*.

Der.: † *mierărie* (Iorga, Studii, IV, 19) „lieu où l'on vend du miel“ || *mieros* „doux comme le miel, mielleux“ (cat. *melos*; vsp. *meloso*).

1104. **MIERLĂ**, sb. f. „merle“—trans. *mirlă*, Oaș *nirlă* || ir. *merle*; megl. *nerlă*; ar. *nirlă*.

Lat. MĒRULA,-AM; forma regulată *miarlă a fost înlocuită cu *mierlă* probabil sub influența formelor diminutive des întrebuintate *mierluță*, *mierliță*, etc., precum și a masculinului *mierloī*, în care distongul *ia* ne mai fiind accentuat trebuia normal să treacă la *ie*.

Vegl. *mjarla*; it. *merla*; morv. *mjerlę* (fem.), Blonay *merla*; sard. *merula*; prov. cat. *merla*; sp. *mierla*; rtr. *merl*; fr. *merle*; port. *melro* < MĒRULUS,-UM.

Der.: dim. *mierluță*; *mierliță*; *mierlușoară* și *mierlișoară* (Marian, Ornit. I, 291); *mierlușcă* (Marian, ibid.: Vasiliu, Cint. 5, 62); *mierloșită* (Marian, Sârb. I, 147) || *mierloī* „merle mâle“ || *mierlească*, Vilcea *mierlesc* (Vîrcol, Gr. Vilc. 96) „sorte de raisin“.

1105. **MIEZ**, sb. n. „milieu“ (în expresiuni ca: *miezul iernii*, *miezul verii*, *miezul nopții*, *la miez de cale*); „mie du pain, pulpe des fruits“ || ir. *mīez* (*mež*); megl. *nez*; ar. *nedz*.

Lat. MĒDIUM; ž din ir. *mež* e datorit influenței slave (vsl. *mežda*, etc.).

Vegl. *mis*; rtr. *mez*; it. *mezzo*; fr. (*par*)*mi*; vfr. *mi*; prov. *meg*; cat. *mig*; port. *meio*.

Der.: *miezos* „qui a de la mie, pulpeux“ || trans. *miezuină* „limite entre deux champs, espace libre entre deux maisons“ (Molnar, Sprachl. 371; Rev. cr.-lit. IV, 145; WgJb. IV, 329; format după vsl. *meždina*, rus. *межина*).

1106. **Miazăzi**, sb. f. „midi (point cardinal)“ || ar. *nadzădzuă* „midi“ || < MĒ-

DIAM DĒM alb. *mjezdít*; it. *mezzodi*; fr. *midi*; prov. *megdia*; cat. *mig-dia*; port. *meiodia*.

1107. **Amiazi** (*amiază*), sb. f. „midi (milieu du jour)“ — trans. *amiadz* „repas de midi“ (I. Popovici, Rum. dial. I, 161, 162); vr. mold. *bân*. bucov. *amiazăzi* || megl. *nazăți* „midi (milieu du jour et point cardinal)“; *nazi* „midi (milieu du jour)“, *nază* „midi (point cardinal)“ || < AD MĒDIAM DĒM || dial. *namiaz*, *nämiez*, *bân*. *nämäädzädz* „midi (milieu du jour)“ || trans. *amiezăza* (Reteganul, Pov. pop. 22, 207), *mezeza* (Frîncu-Candrea, Munții apus. 102), *amezi* „déjeuner“ (Tocilescu, Mat. 688; I. Popovici, Rum. dial. I, 161); „reposer à l'ombre pendant les heures chaudes de la journée (en parl. des troupeaux“ (Pamfile, Jocuri, II, 130); *amieza* (Barcianu) „déjeuner“.

1108. **Miază-noapte**, sb. f. „nord“; bot. „melampyrum arvense, m. nemorosum“ || ar. *nadză-noapti* || < MĒDIAM NOCTEM || alb. *mjeznat*; it. *mezzanotte*; fr. *minuit*; prov. *meia nuech*; cat. *mija-nit*; port. *meianoite*.

1109. **Meriză** (*mereze*, *merez*), sb. (dial.) „endroit ombragé où reposent les moutons pendant les heures chaudes de la journée“ (Teodorescu, P.pop. 41; Rev. cr.-lit. IV, 87; Tribuna, 1890, 366; WgJb. VI, 78; Viciu, Glos. 59) || megl. *mirindz*; ar. (*a*)*miridz* || < MĒRĪDIES,-EM, cu schimbare de declinație; în forma megl. intercalarea lui *n* e datorită influenței lui *mirindi* | friul. *mirie*; it. *meriggio*; Val Anzasca *marič*, monferr. *ambrizz*, march. *im-brigđ* „a meriggio“, sic. (Nicosia) *miriu* || *merizuş*, *meriziş* (Frîncu-Candrea, Munții apus. 102), Sălagiu *merizişte* și *mereziştină* (Tribuna, 1890, 366) „même sens que meriză“.

1110. **Meridză** (Oaș), vb. „reposer à l'ombre pendant les heures chaudes de la journée (en parl. des moutons)“ || megl. *mirindzari*; ar. (*a*)*miridzare* || < MĒRĪDIRE || alb. *mərdzeñ*; friul. *miriá*; it. *merigliare*; sard. log. *meriare* || Oaș *meridzătore* „même sens que meriză“.

1111. **Jumătate**, sb. f. „moitié“—dial. *jumate* || ar. *ğumitate* || < DĒMIDIETAS

-ATEM + alb. *gjum-s* (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 295) || (*in*)*jumătăți*, *÷(in)jumătăța* (Coresi, Caz. 1581, 113; Biblia 1688, Num. XXXI, 36, 42, 43, 47; Lex. Bud.; Gaster), ar. *nğumiticari* (Dalametra) „couper en deux“.

1112. **Mijloc**, sb. n. „milieu, moyen“—dial. *mijloc* || ir. *mežloc*; megl. *mejluc*; ar. *noldzuc* || <**MÉDIUS LOCUS**; înlocuirea lui *z* cu *j* se explică fie prin influența slavicului *mežda*, fie prin asimilarea lui *z* cu *č* la forma de pl. *mizloace || fr. *milieu*; prov. *megloc* || dim. *mijlocel*, ca adj. „de condition moyenne“ (Iarnik-Birseanu, Doine, 514) || *mijlociu* „du milieu, moyen“, megl. *mijlucan*; ar. *nîjlucan*, *nolgican* (Dalametra) „le second de trois enfants“ || *mijlocar* „du milieu, moyen“ (Cătană, Pov. I, 78, 82); „traverse de la scie“ (Damé, Term.) || *mijlocaș* „paysan de condition moyenne, moins riche; cheval moyen“ (Tiktin) || *÷mijlocie* „intermédiaire, intervention“ (Tiktin) || *mijloci* „intervenir, s'entremettre“; *mijlocitor* „intermédiaire, entremetteur“.

1113. **Primez** (bän. trans.), sb. „mur mitoyen, cloison; barre qu'on met dans les écuries pour séparer deux chevaux“ (Viciu, Glos. 71) || <**PERMEDIUM** || comp. fr. *parmi*; it. *tramezzo*, „Scheidewand. Zwischenwand“ || *÷impremiedza* (Ps. Sch. LIV, 24; CI, 25) „diviser en deux, retrancher la moitié“; bän. *imprimézat* „contigu“ (comp. it. *tramezzare*).

1114. **Măduvă**, sb. f. „moelle“—Mehedinți, Fălcu *mădúhă* (Gr. n. I, 304), bän. *mădú(h)ă*, *mădúgă*, *modú(h)ă*; *÷măduhă* (Dosoftei, Ps. vers. 211, 385; Biblia 1688, Num. XXIV, 8; Varlaam și Ioasaf 95; Gaster) || megl. *miduă*; ar. *măduă*, „moelle, cerveau; raison“ || <**MEDULLA,-AM**, devenit *măduă* > *măduuă* > *măduvă*; în unele părți între vocalele în hiat s'a desvoltat *-h-*, *-g-* în loc de *-v-*; schimbarea de accent *măduvă* (cum se mai zice în unele părți) > *măduvă* se explică prin influența formei asemănătoare în fonetism *văduvă*; schimbarea aceasta de accent apare și în alte forme române (cf. Zauner, Rom. Forsch XIV, 350), dar acolo e datorită altor cause; cit prevăște înțelesul ar. de „cervele, rai-

son“, el e datorit poate influenței ngr. *μυαλόν* „esprit, jugement“, deși acelaș înțeles apare și în alte forme române (v. mai jos) || rtr. *miguogl*; it. *miodolla*, tar. *midođda* „cervello, ingegno“, sic. *midudda* „midolla, cervello“; sard log. *meuddu*; fr. *moelle*; prov. *mezola*, nprov. *molo* „moelle, cervelle“; cat. *medula*; sp. *meollo* „cerveau“; port. și galic. *miolo* „moelle, cervelle“ || *măduros* „qui contient de la moelle“ (comp. *mădułłos*: fr. *moelleux*; prov. *mezolhos*; cat. *mădułłos*; port. *mioloso*).

1115. **Mădular**, sb. n. „membre“—dial. „vrille“ (Tiktin); „cheville ouvrière“ (Damé); bän. „clou servant à fixer les jantes“ || ar. *mădular* „membre; occiput“ || <***MEDULLARIUM**, sau poate din adj. **MEDULLARIS** cu schimbarea terminațiunii (cf. *Degetar*).

1116. **Mîne**, adv. „demain“ || ir. *măre*; megl. *măni*; ar. *mîne*.

Lat. **MANE**.

It. *mane* „matin“; vfr. *main*; prov. *man* „matin“.

Der.: megl. *mănișta* „lendemain“ || trans. *mîne alaltă* (WgJb. VI, 78; Ţez. III, 53) „après-demain“ || bän. *mînedzi* „demain“.

Poimîne, v. *poi*.

1117. **Dimineață**, sb. f. „matin“ || ir. *de-marețe*; megl. *diminętă*; ar. *dimineață* || <***MANITIA,-AM**, la care s'a alipit prepozițiunea *de* mai întii în locuțiunea adverbială *de *mineață* (comp. *de seară*) și aceasta s'a contopit mai tîrziu într'un singur cuvînt, devenind substantiv; *dimineață* s'a schimbat în *dimineață* prin trecerea normală a lui *-i-* aton la *-i-* cind în silaba următoare se afla *e*, iar *dimineață* a devenit mai tîrziu *dimineață* prin asimilarea lui *e* din prima silabă cu *i* din silaba următoare || rtr. *damaun*; it. *domani*; fr. *demain*; prov. *daman*; cat. *demá* || dim. *diminecioară* (Marian. Nunta, 323) || *azdimineață*, bän. *astă-miñeiață* „ce matin“ (formă bän., dacă cumva nu e o contragere din *astă-dimineață*, cuprinde poate pe mai vechiul **mineață*).

1118. **Mineca**, vb. „se lever de grand matin“ (deseori și ca reîl.) <**MANICARE**

|| alb. *mengoń* || pe (de, la) *minecate*, megl. *mănicat* „de grand matin“ || *minecătoare* „veille de la Saint-Georges“ (R.-Codin, Cuv. Musc. 50; Sârb. 58); † *de (din) minecuș* (Dosoftei, Ps. vers. 165, 241) „à la pointe du jour“.

MIJLOC, v. miez.

1119. **MÎNA**, vb. „mener, conduire, (spéc. les chevaux, les bœufs), diriger“ || ir. *mîrâd*; ar. *minare* „remuer“.

Lat. MÎNARE.

Vegl. *menuor*; rtr. *mner*; it. *menare*; fr. *mener*; prov. cat. *menar*; înțelesul romînesc de „conduire les animaux“ apare și în fr. prov. și dialecte it. (comp. cal. *minare* „stimolare una bestia“).

Der.: *mînător* „qui mène, etc.“; băn. „Alcor, étoile de la Grande Ourse“; *mînătură* „action de mener, etc.“ (rtr. *mnadüra*; vfr. *meneüre*) || *minaci* „conducteur de bestiaux“.

1120. **MÎNĂ**, sb. f. „main, bras; poignée“ — † *minu*; o urmă a acestei forme se mai păstrează azi în pluralul dialectal *mîn* (Marian, Desc. 143; Tiktin) și *minuri* || ir. *mârē*; megl. *mônă*; ar. *mînâ*.

Lat. MANUS,-UM.

Vegl. *mun*; rtr. *maun*; it. *mano*; sard log. *manu*; fr. *main*; prov. *man*; cat. *ma*; sp. *mano*; port. *mão*.

Der.: dim. *mînuță* (sic. *manuzza*); *mînișoară* || *mănușe* „anse; gant; partie du métier de tisserand“ (Viciu, Glos. 58), *mănușe de cînepă* „poignée de chanvre“, megl. *mănușă*, ar. *minuṣā* „anse“ (pentru înțelesul de „gant“ comp. alb. *dor:z:* „Handschuh“ <*dor* „Hand“); *minușă*, ar. *mâsiṭă*, ar. *mîṣotă* (Dalametra) „petite main“ || *amină* „à la main, dans la main“ (comp. prov. *a man*) || *minui* „manier, manipuler“ || megl. *môiniri* „lancer avec la main“ || *immîna* „remettre en mains“ || *indemînă* „commode, commodément, à la portée de la main, sous la main; à l'aise“. † sb. „commodité; occasion, moment favorable“ (Tiktin; Iorga, Studii, VI, 85; X, 146); † *indemîna* „prêter secours, prêter son appui, faciliter, procurer“ (Cantemir. Hron. 342); † *a se indemîna* „se prêter“ (Tiktin), „avoir à sa disposition, se procurer“ (Cantemir, Hron.

300); *indeminare* „habileté, adresse“; *indemînatec* „habile, adroit“ (comp. vfr. *endemanier* „expérimenté“); *indemînos* „commode“ (Tiktin; Teodorescu, P. pop. 153; Marian, Sârb. I, 44); *neindemînă* „incommode, incommodément“; *neindemînare* „inhabitualité, maladresse“; *neindemînatec* „inhabile, maladroit“ || Mehedinți *a se premina* „passer d'une main dans une autre“ || Impr.: rut. *нідимина* „nöthige Sache“.

1121. **Mânătă** (meogl.). sb. f. „poignée, ce que peut contenir la main“; ar. *m(i)nată* < *MAN(U)ATA,-AM || rtr. *mnada*; it. *manata*; vfr. *manée*; prov. *manada*; cat. sp. port. *manada*.

1122. **Mînar** (ar.), sb. m. „agneau apprivoisé à manger de la main et qui suit partout son maître“ <MANUARIUS,-UM <MANUARIUS,-A,-UM || vfr. *manier*; prov. *manier* și cat. *maner* „apprivoisé“; sp. *manero*; port. *maneiro* „zahm, aus der Hand fressend“ (comp. it. *mannerino* și sard log. *manale* „castrato giovine e grasso“) || Impr.: alb. *manar*; ngr. *μανάρη*.

1123. **Amnar**, sb. n. „briquet; pièce d'arrêt au métier de tisserand; traverse de la ridelle du char; poutre destinée à relier plusieurs solives dans une construction ou dans la charpente d'un moulin“ — Gorj, mold. *amînar* || megl. *mânar* „briquet, manche (d'un couteau)“, *amnar*; și ar. *mînar* „briquet“; ar. *minare* (f.) „manche (d'un couteau)“ || <MANUALE (cf. *Degetar*); a-din dr. și megl. se explică prin influența locuțiunii adverbiale *a mină* || dim. *amnăraș*; *amnăruș* (Sez. V, 25); *amnărel* (Corcea, Bal. 127) || Hațeg *a se amnări* „se griser“ (Rev. cr.-lit. III, 86).

1124. **Mînecă**, sb. f. „manche“ || ir. *mârēkē*; megl. *mônică*; ar. *minică* || <MANICA,-AM || alb. *mengə*; rtr. *mangia*; it. *manica*; sard *maniga*; fr. *manche*; prov. cat. *manega*; sp. port. *manga* || dim. *minecuță* || *minecar* „vêtement court avec manches porté par les paysans“.

1125. **Mânunchi**, sb. n. „poignée, manche; faisceau“ — † *munuchi* (Biblia

1688, Exod. XII, 22); dial. *mănumunche*, *mărunchi*, *mărunche* || ar. *mînu(n)cl'u* „poignée, botte: mélèze“ || < MANUCLUS, -UM „manipule, poignée“ (= clas. MANIP(U)LUS; cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 161) || friul. *manoli*, sprs. *manuigl*; vit. *manocchio*, Subiaco *manukk'u*, teram. *manukk'ë*; sard log. *mannuju*; vfr. *manoil*; prov. *manolh*; cat. *manoll*; sp. *manojo*; port. *molho*. galit. *monollo* (comp. sav. *manöll'e*, elv. *manol'e* „poignée, anse“ < *MANUCULA) || abruzz. *manoppię* < *MANUPLUS || dim. *mănumunchel* (Dosoftei, Ps. vers. 441; Sevastos, Cînt. 49; 154; Șez. VII, 37; WgJb. IX, 211; Tocilescu, Mat. 1259); *mănumunchiaș* (R.-Codin, Cînt. 23) || *immănumunchia* „réunir en un faisceau“.

1126. **MÎNC** (băn.), adj. „mutilé“; ca sb. „creux de la plante du pied“.

Lat. MANCUS,-A,-UM.

Alb. *mənk*; it. *manco*; vfr. prov. cat. *manc*; sp. port. *manco*.

1127. **MÎNCA**, vb. „manger“ || ir. *măncá*; megl. *măncari*; ar. *mîncare*.

Lat. *MANDICARE (=clas. MANDUCARE); forme de ind. pres. *măncinc*, *măncinci*, etc. (comp. prov. *manenc*) sint nelămurite.

(Vegl. *mančuor*; rtr. *manger*; it. *mangiare*): sard log. *man(d)igare*; fr. *manger*; prov. *manjar*; (cat. *menjar*; port. *manjar*).

Der.: *mîncare* „action de manger, manger, mets, plat“; dim. *mîncărică*; *mîncărioară* (WgJb. III, 321); *mîncăriță* (Şez. VII, 22); *mîncărușe* (Reteaganul, Pov. pop. 72, 202; Pilde 26); *mîncător* „mangeur“, ar. *mîcitor* (Dalametra), „gourmand, glouton“; ar. *mîcitoari* (Dalametra) „jour gras“ (comp. prov. *manjadoira*); *mîncătură* „action de manger“ (Alecsandri, P. pop. 188), „crampes d'estomac“ (Şez. IV, 22), „dé-mangeaison“ (Zanne, Prov. II, 235); „érosion“; † gain illicite, abus“ (Cuv. d. bâtr. I, 350; Letop. II, 235; Iorga, Studii, VI, 215), megl. *măncătură*, mets, plat“, ar. *mîcătură* „démangeaison“ (sic. *mançatura*; vfr. *mangeüre*; nprov. *manjaduro*) || *mîncătorie* „gain illicite, abus“ || *mîncărios*, *mîncău*, ar. *mîncătoñū* „gourmand, glouton“ || *mîncărim* ar.~, „démangeaison“ || ar. *primicari* (Dalametra) „manger trop tôt“.

MINCIUNĂ, v. *minți*.

1128. **MÎNEA**, vb. „s'arrêter qq part pour y passer la nuit, passer la nuit“ — † „rester, demeurer“ (Paliia, Gen. I, 19, 24); pf. † *mas*, part. *mas*.

Lat. MANERE, MANSI, MANSUM (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 193; Rönsch, Semasiol. Beitr. III, 58).

Alb. *mənoň*; rtr. *manair*, in spec. „im Freien übernachten (vom Vieh“; vfr. *manere*; vfr. *manoir*; prov. *maner*; (sp. *manir*); vport. *maer*.

1129. **Mas**, sb. „le fait de s'arrêter qq part pour y passer la nuit; couchée“ || ar. *mas* „lieu où reposent les brebis pendant la nuit“ || < MANSUM || it. *maso*; vfr. *mes*, lor. *me*; prov. cat. *mas* || Oaş *măsălu* „passer le temps, rester qq part“.

1130. **RĂMÎNEA**, vb. „rester, demeurer; l'emporter sur, évincer qqn“ — part. *rămas*, Mehedinți *rămăns*, băn. *rămînat*, *răminut*; vr. băn. pf. *rămaș* || ir. *rămăre* (pf. *rămaș*, part. *rămas*); megl. *rămăniri* (pf. *rămaș*; part. *rămas*); ar. *armineari*, *arminiri* (pf. *armaș*; part. *armas*) || < REMANÈRE,-MANSI,-MANSUM || rtr. *rumagnair*; it. *rimanere*; vfr. *remanoir*, *remaindre*; prov. *remaner*; cat. *remanir*, *romandre*; sp. *remanecer* || *rămas*, *rămășag*, „pari“; a se *rămăși* „parier“ || *rămășită*, ar. *armisitüră* (Dalametra), „reste, résidu“ || Impr.: ung. *ramasica* (Szinnyei, 256).

MÎNECA, v. *mîne*.

MÎNECĂ, v. *mînă*.

1131. **MÎNGÎIA**, vb. „caresser, consoler“ — † „tromper, séduire“.

Lat. *MANGANEARE < gr. μάγγανον „philtre“; forma aceasta face parte din cele cîteva cuvinte de origine greacă ce au pătruns de vreme în latina balcanică; ea stă în legătură cu diferite noțiuni privitoare la vrăjitorie și înțelesul primitiv trebue să fi fost „ensorceler qqn par un philtre“; din acesta s'a desvoltat cel vr.de „séduire“ (comp. abruzz. *manganelle*, „fourberie“) care prin atenuarea noțiunii pejorative a primit înțelesul actual.

Der.: *mîngîiere* „action de caresser,

de consoler, consolation“; *mîngîetor* „qui caresse, qui console“; *mîngîetură*, caresse, consolation“ || *mîngîios* „caressant, consolant“ || *nemîngîiat* „non consolé, inconsolable“.

1132. **MINTE**, sb. f., „intelligence, esprit, raison“ || megl. *minti*; ar. *niunte* (la pl. *minjă* și „tempes“).

Lat. MENS, MËNTEM.

Alb. *ment*; it. sard *mente*; vfr. prov. *men*; sp. *miente*; port. *mente* (comp. rtr. *immaint*).

Der.: ar. *mindeză* (Dalametra) „intelligence remarquable“ || *mintos*, mold. *minteos*, ar. *mintios* și *minduos* (Dalametra) „sage, raisonnable“ || ar. *mintimen* „sage, raisonnable“; ar. *mindimini'lă* (Dalametra) „sagesse“ || ar. *mintuire* „penser“ || *cuminte*, sage, raisonnable“; *cumintie*, *cumintenie* „sagesse, prudence“; *cuminți*, „assagir“ || *aminte*, în expr.: *a(-și)aduce aminte*, ar. *ș-aduțire aminte* „(se) rappeler“ || *(a-și) aminti* „(se) rappeler“, *amintire* „souvenir“, *amintitor* „qui rappelle (au souvenir)“ săn de formătione recentă.

1133. **Aimintrea** (*aimintrelea*), vr. dial. adv. „autrement, d'ailleurs“; băn. *aiimitra*, *aiimitrea*, *aiimitrea* || megl. *l'umintrea*, *l'umintrulea*; ar. *al'umtrea(lui)*, *al'umtrelea* || < ALIA MENTE; fonetismul formelor băn. megl. și ar. nu e lămurit.

1134. **Altmintrelea** (*altninteri*), adv. „autrement, d'ailleurs“—dial. *amintrelea*, *aminteri* (resultate din fusiunea lui *almintrelea*, *altninteri* cu *aimintrelea*, *aimintrea*) < ALTERA MENTE || it. *altrimenti*, vvic. *altramentre*; fr. *autrement*; prov. *autramen*.

1135. **MINTI**, vb. „mentir“ || ir. *minți*; megl. *minfiri*.

Lat. MENTIRE.

Rtr. *mentir*; it. *mentire*; fr. prov. cat. sp. port. *mentir*.

Der.: *desminți* „démentir“.

1136. **Minciună**, sb. f. „mensonge“ || megl. ar. *minciună* (ar. și *minciune*) || *MENTITIO,-ONEM, devenit MENTIO, formă atestată în CGL. II, 128 || prov. *mentizon* || col. ar. *mingünami* (Dalametra) || *mincinos*, vr. mold. *minciunos*,

megl. ar. *minciunos* „menteur, mensonger, faux“ || megl. *minciunari*, ar. *minciunare* „mentir“.

1137. **MIRA**, vb., „étonner, surprendre“ — mold. băn. *a se miera* (WgJb.III,321); prezența lui -ie- se explică probabil în felul următor: alături de *mir*, rezultat normal din *mir or*, a existat *mera < *mîrare*, unde -i- ne mai fiind accentuat a trebuit să treacă normal la -e-; din fusiunea lui *mira* cu *mera s'a ajuns în graiul din Moldova și Bănat la forma mixtă *miera* || ir. *mirâ*; megl. *nirari*; ar. *nirare* (refl.).

Lat. MÎRARE „s'étonner; admirer, regarder avec admiration“; numai în românește s'a păstrat înțelesul de „(s')étonner“, pe cind în toate celelalte limbi românești s'a desvoltat din înțelesul secundar „regarder avec admiration“ acela de „regarder, observer, viser“.

Rtr. *mirer*; it. sard *mirare*; fr. *mirer*; prov. cat. sp. port. *mirar*.

Der.: *mirare* „surprise“; *mirătură* „action d'étonner“ (sp. *miradura*) || || *țmirăciune* (Cipariu, Princ. 221) „étonnement“ (comp. *miratio*) || ar. *nîră* „étonnement“ || Mehedinți, trans. *mirăzenie* (Lex. Bud.; Frîncu-Candrea, Munții apus. 266, 270; Conv. lit. XX, 1013) „chose étonnante, merveilleuse, curiosité“.

1138. **Minune**, sb. f. „merveille, miracle“—† *menune* (Mărg. 169a); băn. *menune*, *menuie* < *MÎRIO,-IONEM; pentru formătione, comp. *botejune* || † *a minune* „à merveille merveilleusement“ || *minuna* „étonner, émerveiller“; *minunat*, *țmierurat* (Cod. Vor.) „étonnant, merveilleux“; *minunătie* „merveille, miracle“ || *minunea*, *minuniță* „oiseau mystérieux dont le chant serait, d'après les croyances populaires, de mauvais augure“ (Marian, Ornit. I, 433, 435); „rossignol“ (Gaz. Tr. 1887, 264) || *țimimirura* (Ps. Sch. XV, 3; XVI, 7; XXX, 22), † *țiminuna* Doșoftei, V. Sf. 26 sept.) „(s')étonner“.

1139. **MÎRCED**, adj. „flétrir, fané“ — Mă. Sucevei (Sez. III, 70) *milcid*, Bihor *milcez* (Rev. cr.-lit. IV, 145), influențat poate de *vilced*.

Lat. MARCIDUS,-A,-UM; prezența lui

-i- se explică prin influența vb. *mîrcezi* <*mârcezi*.

Der.: Mt. Sucevei *mîlcigai* (după *mucigai, putregai*) „pourriture“ (Şez. III, 70) || *mîrcezi*, „flétrir, faner“ (prov. *marcezir*).

MIŞEL, v. *measer*.

1140. **MIŞINĂ**, sb. f. „foule, fourmilière, grouillement, fourmillement; provisions d'hiver“ (Pann, Pov.vorb. III, 72) — vr. Mehedinți, Oaș „provisions d'hiver qu'amassent les rats et les souris“ (Cantemir, Ist. ier. 191); Bihor „terrier où les rats amassent des provisions“ (Rev. cr.-lit. IV, 338); *mîşină* (Delavrancea, Sult. 89; N. D. Popescu, Basme, I, 7); mold. *mîşini* (Şez. V, 106) „provisions d'hiver“.

Lat. *MÈSSIO,-ONEM* „moisson“, devine **măşune*, de unde, prin asimilarea vocalelor **muşune*, din care apoi *mişină, mişună* sub influența formelor verbale **mişina și mişun* (v. mai jos). Cât privește înțelesul, constatăm că sensul general de „moisson, récolte“ s'a restrins mai intii la acela de „provisions d'hiver“, mai special „provisions d'hiver amassées par les rats“, de unde s'au desvoltat treptat înțelesurile de „amas — tas — foule — fourmilière“ [Candrea].

Vlomb. piem. *messon*, vgen. *messom* (Arch. glott. XV, 68), sic. *mişuni*; fr. *moisson*; prov. *meison*, fr.-prov. *muşunę* (Arch. glott. XII, 43).

Der.: *mişun* (Odobescu, Scrieri, III, 185) „hamster, animal réputé pour les considérables provisions de grains qu'il amasse dans son terrier“; trecerea înțelesului de „amas de provisions“ la acela de „animal qui amasse des provisions“ s'a întîmplat ca și la cuvîntul *moșoroi* (v. acest cv.), unde schimbarea s'a produs în sens invers; dim. *mişunel* (Cihac) „hamster“.

1141. **MIŞUNA**, vb. „grouiller, fourmiller“ — *muşina* (Poenar, Vocab. I, 712; Codrescu, Dicț. II, 849; Conv. Lit. XX, 399); *mişui* (prin schimbarea conjugăriunii dela *mişui*, pers. 1-ii refăcută din pers. 2-a *mişui*, în loc de *mişuni*); băn. *mişini* „se réunir en quantité, s'entasser“ < *MESSIONARE „faire la moisson“ < MESSIO; forma normală tre-

bua să fie la ind. pres. **meşün, *măşün*, și prin asimilarea vocalelor **muşün*, iar la inf. **meşina*, prin reducerea lui -iu- aton la -i- (cf. *leşina, ruşina*, etc.); prin asimilarea vocalelor a rezultat din acesta din urmă **mişina*, care, încucișindu-se cu **meşun, *muşun*, a dat naștere lui *mişuna și muşina* || piem. *messoné*, vgen. *mesonar* (Arch. glott. XV, 68); fr. *moissonner*; prov. *meisonar*, fr.-prov. *muşuná* (Arch. glott. XII, 46).

MISTREȚ, v. *mește*.

1142. **MIȚ** (*miṭā*), sb. n. (f.) „laine des agneaux tondus pour la première fois, laine agneline“ || ar. *niṭ(ā)*, și ca adj. în *per niṭ* „laine d'agneau“.

Lat. **AGN̄ICIUS,-A, UM* „d'agneau“ < *AGNUS* [Lex. Bud.]; cuvîntul trebuie să fi fost la început adj., zicindu-se *linā miṭā* „laine d'agneau“, de unde apoi, prin omiterea substantivului, *miṭā*, din al cărui pl. *miṭe* s'a refăcut sg. *miṭ* (comp. fr. *agneline* „laine d'agneau“. din *laine agneline*); în ce privește fonetismul, v. *miel*.

Prov. *agnis*, nprov. *anisse* „laine d'agneau“.

Der.: *miṭos*, ar. *niṭos* (Dalametra) „avec la laine frisée, comme celle des agneaux“ || *miṭui, miṭi* (Marian, Ins. 402; Tiktin) „tondre pour la première fois la laine des agneaux“; *miṭuit, miṭuiālā* (Teodorescu, P. pop. 592, 597) „tonte des agneaux“.

Impr.: rut. мицка „Vliesseines Lammes; Lammfellmütze“ > мицкowyj „aus Lämmerwolle“.

1143. **MOALE**, adj. „mou, tendre“ || ir. *mole*; megl. *moali*; ar. *moale*.

Lat. *MOLLIS,-E*.

Rtr. *mol*; it. *molle*; sard log. *modde*; fr. *mou*; prov. *mol*; cat. *moll*; sp. *muelle*; port. *molle*.

Der.: dim. *molisor* (Polizu), bot. *molisoare* „liparis Loeselii“; *moluț* (Lex. Bud.) || *molatec* „mou, mollasse, apathique“ || *moliu*, băn. *molin*, *molătau* (Şez. V, 171) „mou, mollasse, apathique“ || Mehedinți *moloman* „de tempérament apathique“, mold. „sot, niais“ (Pamfile, Cimil. 47) || *molicios* (Costinescu; Polizu) „mou, mollasse“ || ar. *molav* și *mulascu* (Dalametra) „mou,

mollasse“ || megl. *molac* „mou, mallas-
se“ || *moales* (Jipescu, Răur. 127) „mou“;
moleşti „amollir“; *moleşitor* „amollis-
sant“; *moleşitură, moleşală, moloşală* (Tocilescu, Mat. 580, 603, 645) „molles-
se, langueur; amollissement“; vr. dial.
moloşa (Tiktin) „amollir; attendrir“ ||
moloşag, moleşag (Voronca, Dat.-cred
437; Pamfile, Joc. II, 155; řez. IV, 120;
VI, 33; Marian, Ins. 53) și *moleşniță*
(Pamfile, ibid.) „temps lâche, dégel“;
moloşag (Marian, Sârb. I, 120) „cha-
leur lourde“ || *moliciune, molătate*
(Lex. Bud.; Tiktin) „mollesse, apathie“.

Impr.: ngr. μόλαζον „schwerfällig
in der Bewegung“ (G. Murnu, Lehnw.
32).

1144. **Molcel**, adj. „mou, mollet“ (Lex.
Bud.) — *mulcel* (Lex. Bud.), *molitel*
(Polizu; Costinescu) < **MOLLICELLUS,-A,
-UM** || vit. *mollicello*, vtrev. bellun. *mo-
lesel*, sic. *muddiceddu*; sard log. *moddi-
geddu* || *molicică* „un peu molle, mol-
lette“ || † *molcelus* (Cantemir, Ist. ier.
107; Div. lum. 98), *molcăluș* (Costi-
nescu, Voc. II, 111), *molcăluț* (Costi-
nescu; Onișor, P. pop. 10; Pamfile, Joc
I, 127; Ind. 9) || *molcuț* (Lex. Bud.; Polizu;
Codrescu, Dicț. II, 819) „un peu mou“;
„mollet“.

1145. **Moleață** (trans.), sb. f. „mollesse“
(Lex. Bud.), „herbe molle“ (Giuglea,
Cerc. lex. 16) < **MOLLITIA,-AM** || it. *mol-
lezza*; fr. *mollesse*; prov. *molesa*; cat.
mollesa; vsp. port. *molleza*.

1146. **Muia**, vb. „amollir; tremper,
mouiller“ || ir. *mul'ā*; ar. *mul'are* || <
* **MOLLIARE** || alb. *mul'on*; rtr. *möglier*;
istr. (Valle) *mujá*; ven. *mojar*; fr.
mouiller; prov. *molhar*; cat. *mullar*;
sp. *mojar*; port. *molhar* || *muietură*,
ar. *mul'itură* (Dalametra) „action d'a-
mollir, etc.“ (prov. *molhadura*; cat.
mulladura; sp. *mojadura*; port. *mol-
hadura*) || *immuia*, megl. *anmul'ari*
„amollir; tremper, mouiller“ (bol. *im-
mujär*; prov. *enmolhar*).

1147. **Mol'ū** (ar.), adj., „mouillé, trempé“
< * **MOLLIUS,-A,-UM**; comp. ca formațiune
* *levius* || rtr. *mögl*; ven. vic. *mojo*,
mant. regg. bol. mir. cremon. *moj*, com.
mil. piem. piac. parm. *möj*, Bormio,
mol', sic. *moğju*, toate cu înțelesul
de „mouillé, trempé“ și ca subst. „hu-

midité, temps humide“; Grand’ Com-
be *muj* „humidité“, sav. *mol'e* „ter-
rain marécageux“; prov. *molh* „hu-
midité“; sp. *mojo* „Brühe“; port. *molho*
„Brühe“, *molha* „Einweichung; Re-
genguss“ || *amoi*, în expr. *a pune a-
moi* „mouiller, tremper les peaux“,
ar. *amol'ū* „mouillé, trempé“ (rtr. *met-
ter a mögl* „tremper“, și tot în legă-
tură cu verbul: ven. *a moje*, mant.
regg. bol. mir. *a moj*, com. mil. piem.
piac. *a möj*, pad. *a moğa*, Bormio *a
mol'*; sard log. *amožu*, sass. *amol'u*,
gall. *ammol'u*; nprov. (Nice) *a müej*;
comp. și tar. sic. *ammueddo*, *ammoddu*
„nell' acqua“, *mettiri ammoddu* „te-
nere molle, macerare“; sp. *á remojo*
„trempé“ || *moiște* „mare, bourbe, fla-
que“, băn. „tempe“ (Popovici, P. pop.
13; Hodoš, P. pop. II, 52); *moiştină*
„mare, bourbe, flaque“ || *moină* „temps
lâche, mou, dégel, temps pluvieux;
terre labourable, c.-a.-d. amollie par
la pluie, le dégel“ (comp. sard log.
gall. *modđina* „spruzzo, spruzzaglia“;
nprov. *moulino* „terre molle“; sp. *mol-
lina* și port. *molinha* „feiner Staub-
regen“; pentru înțeles mai comp. it.
molliccio „Feuchtigkeit, feuchtes Wetter;
feuchter Boden“; (a se) *moina* (Ci-
hac) „se dégeler“ (comp. sard log.
modđinare; sp. *mollinar* și port. *mol-
linhar* „fein regnen, sprühen“); *moi-
nos* „humide (en parl. du temps), plu-
vieux“ (comp. port. *mollinhoso* „feucht,
regnerisch“).

1148. **MOARĂ**, sb. f. „moulin“ || ir. *more*;
megl. ar. *moară*.

Lat. **MOLA,-AM**.

It. *mola*, înțelesul romînesc apare
în dialectul din Castro dei Volsci
(Studj rom. VII, 235); sard *mola*; fr.
meule; prov. *mola* „meule; moulin“;
cat. *mola*; sp. *muela*; port. *mó*.

Der.: dim. *moricică*; *morișoară*
(Iorga, Studii, VI, 496); *morișcă* „mou-
linet, crecelle“; dim. *morișcuță* (Mar-
ian, Ins. 23); ir. *morițe* || *morărit*
„droit sur la mouture“.

1149. **Morar**, sb. m. „meunier“; zool.
„tenebrio molitor“ (Marian, Ins. 67)
— vr. dial. *murar* (Iorga, Studii, XIII,
158; An. Car.; Tocilescu, Mat. 1560)
|| megl. ar. *murar* || < **MOLARIUS,-UM** ||
vfr. *molier*, sav. *mlero*, Blonay *mo-*

lare; cat. moler || dim. morărel; morărăș (Gr. n. I, 509, 551) || morăreasă, morăriță, ar. murară (Papahagi, Lit. pop. 96) „meunière“ || morăresc „de meunier“.

1150. **MUNUNĂ** (trans. băn.), sb. f. „couronne de mariée; sommet d'une colline, d'une montagne“ (Lex. Bud.; Marian, Immorm. 490; Viciu, Glos. 61; Gr. n. II, 142; D. Comşa, Album de țes. 27); alături de această formă întîlnim *murună și munune* (Viciu, ibid.), cel dintii și cu înțelesul de „panache“ < *MOLO,-ONEM< MOLA; înțelesul primitiv trebuie să fi fost acela de „tas, masse, proéminence, saillie“ din care au putut ușor deriva semnificațiunile românești; accepțiunea de „tas, masse“ e proprie și diferitelor forme românești rezultate din *mola* (se poate ca ea să fie rezultată dintr-o confuzie cu *moles*); de altfel în nprov. găsim chiar pentru forma derivată din *mola* un înțeles apropiat de *munună*: *molo* d dat într'adevăr cu semnificațiunea ae „ancienne coiffure de femme qui s'avaient une grande saillie en avant, soutenue par une charpente de fil de fer—en Languedoc“ (comp. și înțelesul de „rouelle de cerceaux“ al aceluiăș cuvînt). Din punct de vedere fonetic derivățiunea aceasta nu întîmpină iarăși nici o dificultate: *molone m a dat mai întii *murune și pe urmă, prin asimilarea lui *r* cu *n* următor (ca în *cunună, senin*), *munune*, formă, cum am văzut, păstrată încă, întocmai ca și cea intermediară *murună*; schimbarea de declinațiune s'a produs de sigur sub influența lui *cunună*, dat fiind asemănarea de înțeles între amândouă formele || fr. *meulon* (influențat în fonetism de *meule*, pe cînd în dialecte apare forma normală; comp. anj. *molō*); prov. *molon* || dim. *mununiță* (Gorovei, Cimil. 22; Viciu, Glos. 61 [Densusianu]).

1151. **MOARE**, sb. f. „eau de saumure dans laquelle on a fait fermenter la choucroute“ || ar. *moare* „choucroute“.

Lat. MŪRIA,-AM, cu schimbarea lui -ū- în -ō- neexplicată încă.

Rtr. *möja*; it. *moja*; vfr. *muire*, bress. Verdun *möre*, sav. *mwira*. Grand' Combe *mur*, Bournois *mör*, Valais *muare*; nprov. *muiro*; sp. *muera*.

Der.: băn. *morugă*, în expr. *morugă de sărat* „trop salé“.

1152. **MURA**, vb. „faire fermenter dans la saumure“ < *MURIARE || Blonay *muweiri* „saler“; comp. sav. *mirjá* „très salé“ || *murături*, pl. trans. *murători* (Lex. Bud.; Viciu, Glos. 61) „chose qu'on a fait fermenter dans la saumure, chose conservée dans du vinaigre“.

MOARTE, v. *muri*.

1153. **MORMÎNT**, sb. n. „tombe, tombeau“ — ī *mărmănt* (Ps. Sch. V, 11); ī *murmînt* (Cuv. d. bâtr. II, 48) || megl. *murmint*; ar. *mărmintu*, *mîrmintu*, *murmintu*.

Lat. MONUMENTUM, sau MONIMENTUM, atestat des în inscripțiuni (alături de acestea latina vulgară a cunoscu formă MOLIMENTUM, influențată de *molior*; cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 504); înțelesul de „tombe“ apare din epoca latină (cf. Densusianu, ibid. 193); din MONIMENTUM devenit de timpuriu monimentum a rezultat *mărmîntu, prin schimbarea lui *on*+cons. în *in* (v. BSF. I, 28), de unde apoi *mărmăntu*, prin trecerea grupului *nm* la *rm*, întocmai ca în dial. ī *rmă* pentru *in(i)mă*, etc. (v. *Inimă*): sub influența labialei, inițiala *mă-* a trecut la *mo-* în dr. *mormînt*; forma dialectală *murmint* se explică prin influența verbului *a muri*; în ar. *mîrmintu* s'a produs asimilarea *ă-i>i-i* (cf. Candrea, Elem. lat. 59-60).

Rtr. *molimaint*; Rovigno *mulimento*; vven. vvic. *molimento*, berg. *muliment*, vlomb. *molimento*, vgen. *mumento*, *morimento*, sic. *mulimentu*, sard log. *mumentu*; prov. *monimen*, *morimen*; galit. *moemento*.

Der.: dim. *mormîntel* (Sevastos, Cînt. 268; Tocilescu, Mat. 316; Vasiliu, Cînt. 93) || *înmormînta* „enterrer“; *înmormîntare* „enterrement“.

MORTĂCIUNE, v. *muri*.

1154. **MOȘOROI** (*mușoroi*, *mușuroi*), sb. n. „taupinière ; taupe“ (Polizu): „fourmilière“ — băn. *moșoroń*, *moșuroń*, *mușuroń*; vr. mold. trans. *mușinoi* (Cantemir, Ist. ier. 191; Molnar, Sprachl. 63; Lex. Bud.); mold. trans. *moșinoi*

(Creangă, Scieri, II, 133; Stamat, Wb. 510; Tribuna 1890, 369); mold. *moșunoi* (Codrescu, Dicț. II, 135; Șez. VII, 10); mold. trans. *mușunoi*; sub influența acestei forme s'a creat la Sălagiu din *guz* „rat“ un derivat *guzunoi* „taupe“ (Tribuna, 1890, 354) || ar. *māšārōnū*, *māšīrōnū*, *mušūrōnū*, *ṣumūrōnū* „taupe; taupinière“.

Lat. MUS ARANEUS,-UM „musaraigne“, devenit *musārīnū, de unde, prin amestecul sufixului -oīn, *musārōnū; de o parte prin asimilarea vocalelor, de altă parte prin influența cuvintelor *mișuna*, *mușina* (v. *mișină*), forma normală s'a alterat în diverse moduri, dind naștere numeroaselor variante citate mai sus; -n- în loc de -r- din *mușinoi*, etc. se poate explica sau prin influența acelorași verbe, sau printre asimilațiune cu -n- din sufixul -oīn- care trebuie să se fi produs pe cind se rostia încă *mușīronī; cît privește înțelesul, observăm întii că termenul latin s'a aplicat „cirtiței“, care e tot un gen de rozătoare ca și „musaraigne“, și care sapă ca și acesta din urmă coridoare subterane în care se adăpostește (comp. nprov. *taupo* „taupe“ și „musaraigne“); numele animalului s'a dat înai tîrziu și grămăjuelor pe care le formează pe cîmp prin asvîrlirea afară a pămîntului pe care-l sapă dedesupră; cu timpul *mușuroi* s'a aplicat mai pre tutindeni la grămăjuele de pămînt, păstrîndu-se pentru numirea animalului cuvintele „cirtiță“ și „sobol“ [Candrea].

Rtr. *misarogn*, *müsaruogl* (cu schimbarea terminațiunii); vit. *musaragno*, mil. *museran*, *musuriñ* (cu schimbarea terminațiunii), com. *musderan*; fr. *musaraigne*; nprov. *musaragno*; sp. *musaraña*; port. *musaranho* || comp. it. *toporagno* < talpa aranea.

Der.: *moșoroī*, *mușuroi* „butter“; *moșoroit*, *mușuroit* „buttag“.

1155. **MUC**, sb. m. „mucosité du nez, morve“; sb. n. „bout de mèche d'une chandelle, d'une bougie qui brûle, moucheron; bout de chandelle; bout de cigarette, mégot“ || megl. *muc* și ar. *muṭī* „mucosité du nez“.

Lat. MŪCCUS-UM „morve“; pentru în-

țelesul de „moucheron“, comp. pe lîngă formele românești de mai jos și gr. μόσα „morve; champignon à la mèche d'une lampe“.

Alb. *mük* „Schimmel“ (cu iü în loc de u sub influență pl. *mük'* < **muk'*) || rtr. *muoch*; sard *mukku*; prov. cat. *moc*; sp. *moco* „Rotz; Schimmel auf Getränken; Lichtschnuppe, schlammiger Knopf am Docht eines brennenden Lichtes“; port. *monco*.

Der.: dim. *muculeț* „petit mouche-ron“ || *mucări*, † *mucare* (Greceanu, Cron. 288, 296, 308, 312), † *mucar* (Paliia, Ex. XXXVII, 23; An. Car.) „mouchettes“ *mucea* „morveux“ || băn. *mušios*, ar. *muṭos* (din pl. *mušī*, *muṭī*) „morveux“.

1156. **Mucoare** (Hațeg), sb. f. „moisissure“ (Rev. cr.-lit. III, 161) || ar. *mucoare* „mucosité“ || < MŪCOR,-OREM || abruzz. *mukore*; sard log. *mugore*; astur. *mugor* || Hațeg *mucuri* (Rev. cr.-lit. III, 161) „moisir“.

1157. **Mocos**, adj. „morveux, muqueux“ || megl. *mocos* || < MŪCCOSUS,-A,-UM || tar. *mukkuso*; sard *mukkošu*; vfr. *moucheux*, poit., Bresse, lor. *mušú*; prov. cat. *mocos*; sp. *mocos*; port. *moncoso*.

1158. **Muced**, adj. „moisi“ < MŪCIDUS,-A,-UM || friul. *mušar*; it. *mucidò* (fr. *moite*; nprov. *muide*) || bot. *mucezea* și *mucezică* „filago germanica“ || *mucezi* „moisir“ (comp. it. *ammucidire*); *mucezitură* (Lex. Bud.) „moisissure“; *mucezeală* „moisissure“, bot. „filago germanica; mucor mucedo, aspergilus glaucus, penicillium candidum“; *mucegai* (pentru fonetism, v. *putregai*) „moisissure“, bot. „mucor mucedo, aspergillus glaucus, penicillium candidum“; *mucegaios* „moisi“; *mucegai*, *mucegăia*, „moisir“; *mucegăială* „moisissure“.

1159. **MUCHE**, sb. f. „arête, saillie, bord; dos (du couteau), marreau de la hache; tranche d'un livre; sommet d'une colline“ || ir. *mucl'ē*.

Lat. * MŪTILA. - AM < MŪTILUS, -A, -UM „mutilé, tronqué, écorné, amoindri“; cantitatea cu -ū- ce se admite de obicei nu e confirmată prin nimic; forma alb. de mai jos arată că trebuie să admitem ū.

Alb. *müklə*, *mükłə* (Christophorides, Lex. alb. 256; Fialuur i rii i Shypes, 284) „dorso del coltello“.

Der.: *muchier* (Damé; Tiktin) „sorte de rabot“; *griu* ~ „varieté de blé“ (Damé, Term.).

1160. **MUGI**, vb. „mugir, beugler“. Lat. MÜGIRE.

Vfr. *muire*; (prov. *mugir*; sp. *mujir*; port. *mugir*).

Der.: *mugitor* „mugissant, beuglant“.

1161. **MUGET**, sb. n. „mugissement, beuglement“ < *MÜGİTUS,-UM || comp. sard *muida* din *muidare* < *mugitare.

1162. **MUIERE**, sb.f. „femme“ || ir. *mul'ere*; megl. *mul'ari*; ar. *mul'are*.

Lat. MÜLIER,-ÉREM.

Vegl. *mul'er*; rtr. *muglier*; it. *moglie*, vit. *mogliere*; sard log. *mužere*; vfr. *moilier*; prov. *molher*; cat. *muller*; sp. *mujer*; port. *molher*.

Der.: dim. *muieruşe*; † *muieruş* (Paliia, Gen. I, 6) „femelle“; *muieruşcă* „petite femme, femelle; pièce du métier à tisser“ (Şez. VIII, 148; Tribuna, 1890, 369; Gutinul, n-rul 30), megl. *mul'ärucică* „petite femme“; *muieruťă* (Lex. Bud.; sic. *muğgiruzza*) || augm. *muieroi*, *muieroiae*, ar. *mul'iyoanî* (Dalametra) || col. *muieret*, bän. *muieramă* (*muieramă*), *muieriş* || *muieresce*, ar. *mul'ireshcu* „de femme, féminin“: megl. *mul'äręscă* „partie de l'église réservée aux femmes“; *muiereşte* „comme une femme, à la manière des femmes“ || *muierareş* „efféminé“ || *muieratec* „de femme, féminin; efféminé“ || *muierge* „homme efféminé; couard, poltron“ || bän. *muierelnic* „efféminé“ || megl. *mul'ärucic*, ar. *mul'iruşcu*, „efféminé“ || *muierotcă* „homme passionné pour les femmes“ || bän. *muieretcă* „homme efféminé“ || *muieri* „rendre femme“, *a se* ~ „devenir femme“.

1163. **Muieros**, adj. „qui aime les femmes“ < MÜLIEROSUS,-A,-UM.

1164. **MULGE**, vb. „traire“ — vr. bän. pf. *mulş*, part. *muls* || megl. *mulziri*; ar. *muldzire*, *muldzeare* (pf. *mulş*, part. *mulsu*).

Lat. MÜLGÈRE,-LSÍ,-LSUM (=clas. MULTUMI)

GÈRE; cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 147).

Rtr. *mundscher*; it. *mungere*; sard log. *mulgere*; vfr. *moldre*, Vinzelles *muze*, sav. *mödre*, elv. *muedre*; prov. *molser*; cat. *munyir*; vsp. *mulger*; port. *mungir*.

Der.: *mulgător* „qui trait“, vr. Vrancea *mulgătoare* „lieu où l'on trait les brebis, etc.“ (Ps. Sch. LXXVII, 70); vr. Vrancea „vache, brebis laitière“ (Cipariu, Princ. 228) || bän. Serbia *mulgaş* (Hasdeu, 2826), bucov. (Suceava) *mulgar* „berger qui trait les brebis“; bän. *mulgaşă*, *mulgăşită* „brebis qui laisse écouler son lait“ || bän. *muldzare* (WgJb. III, 321) și ar. *muldzar(c)a* (Dalametra) „brebis laitière“ sint împrumuturi din sîrb. croat. *muzara* „Melkvieh“ (derivat din *musti*, *muzem* „melken“, bulg. мълек, slov. *molsti*, *molzem*, etc. < vsl. мълък), fonetismul a fost însă influențat de *mulge*; tot din sl. derivă și *minzare* „brebis laitière“, influențat în fonetism de *minz*, *minzat*, etc.

1165. **Mulsură**, sb. f. „action de traire“ < MÜLSURA,-AM.

1166. **Mulsoare**, sb. f. „action de traire“ < *MÜLSORIA,-AM || prov. *molsoira* || comp. sard log. *musoržu* < *MÜLSORIUM.

1167. **Smulge**, vb. „arracher“ — pf. vr. bän. *smulş*, part. *smuls*, vr. dial. *smult* || ar. *zmuldzire*, *zmuldzeare* (pf. *zmulşu*, part. *zmultu*) || < EX-MÜLGÈRE,-LSÍ,-LCTUM (-LSUM) || it. *smungere* || *smulsură*, *smultură* „action d'arracher, chose arrachée, etc.“

1168. **MULT**, adj. „beaucoup, nombreux“ || ir. *munt*; megl. *mult*; ar. *multu*.

Lat. MÜLTUS,-A,-UM.

It. *molto*; sard *multu*; vfr. prov. cat. *molt*; sp. *mucho*; port. *muito*.

Der.: dim. *multişor*; *multicel* || Mț. Suceveimultigan (Şez. III, 82) „en très grande quantité“ || *multime*, vr. ar. *mulcie* „foule, multitude“ || *immulți*, † *mulți*, megl. *mulziri* „multiplier“; *immulzure* „action de multiplier, multiplication“.

MULTUMI, v. an.

MUNCEL, v. urm.

1169. **MUNTE**, sb. m., „mont, montagne“ || ir. *munte*; megl. *munti*; ar. *munte*. Lat. MONS, MONTEM.

Rtr. *munt*; it. sard *monte*; fr. prov. *mont*; cat. *munt*; sp. port. *monte*.

Der.: dim. *munticel*; *muntișor* || *muntean*, „montagnard; vent qui vient du côté de la montagne“; dim. *muntenaș* (Sevastos, Cint. 109); *muntenesc*, „montagnard“; *munteneste*, comme les montagnards, à la manière des montagnards“; *munteancă*, „montagnarde“ || ar. *mundiş* (Dalametra), „de montagne“.

Impr.: pol. *multanka*, *mutyanki*, „mehrflötige Rohrfeife“.

1170. **Muncel**, sb. n., „colline“ < MONTI-CÉLLUS,-UM || vegl. *munčal*; vit. *moncello*; fr. *monceau*; prov. *moncel* (it. *monticello*, sard log. *montigeddu*, sp. *montecillo* sînt formațiuni de mai tîrziu din *monte*, ca și *munticel*, amintit mai sus).

1171. **Muntos**, adj. „montueux, montagneux“ || megl. ar. *muntos* || < MON-TUOSUS,-A,-UM.

1172. **MUR**, sb. m., „ronce“, trans. „mûrier“ — **MURĂ**, sb. f., „de ronce“, trans. „mûre“ || ar. (a)*murā*, „mûre; framboise“.

Lat. MORUS,-UM; MORA (= clas. MORUM), cu schimbarea neexplicată a lui -o- în -ū-, care apare și în alte forme românice || rtr. (a)*mura*; it. *moro, mora*; sard log. *mura*; vfr. *moure*, fr. *mûre*; prov. cat. (a)*mora*; sp. *mora*; port. (a)*mora*.

Der.: dim. ar. *mureauă* (Dalametra) „mûre“ (sic. *amuredă*).

1173. **Murnu** (ar.), adj. „bleu foncé, brun“ < *MORINUS,-A,-UM (cf. Papahagi, WgJb. XII, 103), cu aceeași schimbare a lui -o- în -ū- ca în *mur(ă)* || *murnescu* (Dalametra) „bleu foncé, brun“; *murneață* (Dalametra), „couleur bleue foncée, brune“ || *murnire*, „brunir, prendre une couleur bleue foncée“.

1174. **MURI**, vb. „mourir“ || ir. *muri*; megl. *muriri*; ar. *murire*.

Lat. MORIRE (= clas. MORI; cf. Densusianu, Hist. I. roum. I, 146).

Vegl. *murar*; rtr. *murir*; it. *morire*;

sard log. *morrere*; fr. *mourir*; prov. cat. sp. *morir*.

Der.: *muritor*, megl. ~ „mortel“ || *múricios* (Dosoftei, V. Sf. 21, 24 apr.) „mortel“ || *nemurire*, „immortalité“; *nemuritor*, „immortel“; || *nemuritorie* (Letop. I, 478) „immortalité“.

1175. **Mort**, adj. „mort“ || ir. megl. *mort*; ar. *mortu* || < MORTUUS,-A,-UM || vegl. *muart*; rtr. *mort*; it. *morto*; sard *mortu*; fr. prov. cat. *mort*; sp. *muerto*; port. *morto* || dim. *mortuț* (Tiplea, P. pop. 113).

1176. **Moarte**, sb. f. „mort“ || ir. *morte*; megl. *moarti*; ar. *moarte* || < MORS,-TEM || alb. *mort*; vegl. *muart*; rtr. *mort*; it. sard *morte*; fr. prov. cat. *mort*; sp. *muerte*; port. *morte* || *morticíos* (An. Car.) „mortalis“ || *morțiș*, „mordicus“ || a *morțiū*, „d'une manière lugubre“.

1177. **Mortaciune**, sb. f. „chair morte, charogne“ — dial. și vr. *mortăcină*; || *mortăciună* (Tiktin) || megl. *murtăciuni*; ar. *murtuīnă* || MORTICÍNUS,-A,-UM; forma românească a fost la origine întrebuită ca adj. cum arată *carne mortăcină* (Prav. Mat. Bas. col. Buj. 293); schimbarea terminațiunii s'a întîmplat sub influența altor forme terminate în -iune|| it. *morticino* (*carne morticina*), cal. *mortaçina*, tar. *murgaçina*, „carne di bestia morta“; cat. *morteñi*; sp. *mortecino* (*carne mortecina*); port. *mortezinho*.

1178. **Amorti**, vb. „engourdir, émousser“ || ar. *amurṭire*, *amurṭare* || < *AMMORTÍRE || it. *ammortire*; fr. prov. cat. vsp. *amortir* || ar. *amurṭāturā*, „engourdissement“ || *amorṭealā*, „engourdissement, torpeur“ || megl. *ānmurṭori*, „engourdir“ || *desmorji*, megl. *dis-murṭori*, ar. *dismurṭiri* (Dalametra) „dégourdir“ (comp. vfr. *demortir*).

1179. **MURSECA** (*morseca*), vb. „mordre à différentes reprises, mordiller“ — mold. bucov. trans. *morsoca*, *morsoci* (Gaz. Tr. 1887, 263; Rev. cr.-lit. III, 161; IV, 145; Sez. V, 106; Marian, Desc. 113; Viciu, Glos. 61) || ar. *mursicare*.

Lat. MORSICARE.

Friul. *morseá*; it. *morsicare*; sard log. *mossigare*; prov. cat. port. *mosegar*.

1180. **MUSCĂ**, sb. f. „mouche“ || ir. *muske*; megl. ar. *musca*.

Lat. MŪSCA,-AM.

Rtr. *muoscha*; it. *mosca*; sard log. *muska*; fr. *mouche*; prov. cat. sp. port. *mosca*.

Der.: dim. *muscuță* (sic. *muskuzza*): *musculiță*; megl. *muskiččā* || col. *muscărie* (sic. *muscaria*); *muscărime* (Sevastos, Pov. 256); ar. *muscame* (rtr. *muoscham*); megl. *muscarnie* || augm. *muscei* „grosse mouche; bombus terrestris“ (Marian, Ins. 193), ar. *mușcoňū* (Dalametra) „grosse mouche“ || *muscar* „telephorus fuscus“ (Marian, Ins. 58; comp. lat. *muscarius*).

1181. **MUŞCHI¹**, sb. m. „muscle, filet“ || ar. *muşcl'u*.

Lat. MŪSCŪLUS,-UM.

Sp. *muslo*; alb. *mušk* „Schulter“ e nelāmurit; forma normală ar trebui să fie cu ū.

Der.: dim. *muşchiuleț*.

1182. **Muşchios**, adj., „muscleux, charnu“ || ar. *muşcl'os* (Dalametra) || < MŪSCŪLOSUS,-A,-UM.

1183. **MUŞCHI²**, sb. „mousse, lichen“ || ar. *muşcl'u*.

Lat. *MŪSCŪLUS,-UM < MUSCUS,-UM || alb. *müšk*; rtr. *müskeł*; it. *muschio*.

Der.: *muşchios* (Lex. Bud.), ar. *muşcl'os* (Dalametra) „couvert de mousse“ (rtr. *müsclus*; vit. *muschioso*) || *muşchiat* (Corcea, Bal. 88; Marian, Nașt. 40) „couvert de mousse“.

1184. **MUST**, sb. „jus, suc; moût, vin doux“ || megl. *must*; ar. *mustu* „moût“.

Lat. MŪSTUM.

Alb. *mušt*; rtr. *muost*; it. *mosto*; sard *mustu*; fr. *moût*; prov. cat. *most*; sp. port. *mosto*.

Der.: *mustar* „vendeur de moût“ || *mustui, musti* „pressurer le raisin, récolter le moût“ (comp. vfr. *mouster*); *mustuitor, mustitor* „bâton qui sert à écraser le raisin“ (Damé, Term.; Tiktin); „sorte d'auge dans laquelle on écrase le raisin“ (Damé, Term.); *mustuială, musteală* „raisin écrasé dont on n'a pas encore extrait le moût“ || ar. *mustusiri* (Dalametra) „se barbouiller de moût“.

1185. **Mustos**, adj. „juteux“ || ar. *mus-*

tos || < *MŪSTOSUS,-A,-UM || friul. *mostos*; it. *mostoso*; sard *mostošu*; prov. *mostos*; sp. *mostoso*.

1186. **Mustăreață**, sb. f. „sève, suc de bouleau“ (Lex. Bud.; Gaz. Trans. 1887, 262; Rev. I. Creangă, IV, 188; Rev. cr.-lit. III, 161; Viciu, Glos. 62); „boisson sucrée“ (Rev. cr.-lit. III, 161); „suinte“ (Marian, Sărb. III, 269) < *MŪSTARICIA,-AM, dintr'un adj. *MŪSTARICIUS,-A,-UM.

1187. **MUSTAȚĂ**, sb. f. „moustache“ || megl. ar. *mustață*.

Lat. *MŪSTACEA,-AM < gr. μοσταξ.

It. *mostaccio* „visage“, nap. *mostacce*, cal. *mustazzu*, tar. *mustazzo*, sic. *mustazzu* < *MŪSTACEUM, toate aceste forme dialectale cu înțelesul de „moustache“ păstrat, ca și în română, din epoca latină, probabil grație contactului continuu cu limba greacă, pe cind în nordul Italiei sensul s'a alterat cu vremea; din formele it. merid. derivă sardul *mustazzu*, iar fr. *moustache*, sp. *mostacho* vin din vit. *mostacchi* și acesta din gr.-biz. μοστάχι, după cum megl. *mustac* și ar. *mustacă* derivă din ngr.

Der.: dim. *mustăcioară* || *mustacios* „qui a de grosses moustaches“.

1188. **MUSTRA**, vb. „faire des reproches, des remontrances, réprimander“.

Lat. MO(N)STRARE „montrer, indiquer“; pentru schimbarea semantică din forma românească, comp. fr. *remontrer*.

It. *mostrarre*; sard *mustrare*; fr. *montrer*; prov. cat. sp. port. *mostrar*.

Der.: *musträtor* „qui fait des reproches“, etc.

1189. **MUT**, adj. „muet“ || it. megl. ar. *mut*.

Lat. MŪTUS,-A,-UM.

Eng. *müt*; it. *muto*; sard *mudu*; vfr. *mu*, auv. *mü*; prov. cat. *mut*; sp. port. *mudo*.

1190. **Muți**, vb. „devenir muet; se taire“ || megl. *muțori*; ar. *muțire, muțare* || < *MŪTIRE (= clas. MŪTESCĒRE) || vfr. *muir*; prov. *mudir* || *muțeală, muțenie, muție*, ar. *muțami* (Dalametra) „mutisme“ || *muțește*, megl. *muțești* „comme les muets“.

1191. **Amuți**, vb. „devenir muet; se taire“ || ar. *amuṭīre, amuṭāra*.

Lat. *AMMŪTĪRE.

It. *ammutire*; vfr. *amuir*; prov. *a-mudir*.

Der.: *amuțeală, †amuțituruă* (An. Car.), ar. *amuṭalū* „mutisme“.

1192. **MUTA**, vb. „changer, déplacer, transporter“ || ir. *mutā*; megl. *mutari*; ar. *mutare* „changer, remuer“.

Lat. MŪTARE.

Rtr. *müder*; sbslv. *samida* „sich ändern, sich umziehen“ (Rom. Forsch. XVI, 839); it. *mutare*; sard log. *mudare*; vfr. *muer*; prov. cat. sp. port. *mudar*.

Der.: *mutācios* „changeant, variable“ || megl. *primutari* „changer de nouveau“.

1193. **Mutător**, adj. „qui change de place“ < MŪTATORIUS,-A,-UM || *mutătoare*, trans. „petit chalet de fromager qu'on peut transporter pour l'établir à l'endroit voulu“, bot. „bryonia alba, br. dioica“ (comp. *mutatorium* „maison de plaisir“; nprov. *mudando*, „chalet“).

1194. **Mutătură**, sb. f. „action de changer, etc.“ < MŪTATŪRA,-AM || bol. *müda-düra*; romagn. vsp. *mudadura*.

1195. **Strāmută**, vb. „transférer, transporter“ < EXTRA-MŪTARE (comp. *trans-*

mutare) || friul. *stramudá*; vlomb. *stramuar*, gen. *stramuá*; port. dial. *stremudar* (Rev. lusitana II, 119); comp. friul. *tramudá*; sard log. *tramudare* || *nestrāmutat* „immuable“.

1196. **MUȚA** (trans. Sălagiu), vb. „exciter les chiens, ameuter“ (Lex. Bud.; Tribuna, 1890, 369).

Lat. *MOTIARE < MOTUS; pentru fonetism și evoluția semantică, cf. mai jos *sumuța*.

1197. **Amuța** (Prav. Vas. Lupu, col. Buj. 9; Glos. ms. 312; Molnar, Sprachl. 255; Reteganul, Pov. ard. II, 75; Vronca, Dat. cred. 636; Zanne, Prov. IX, 141), vb. „exciter les chiens, ameuter“ < *AMMOTIARE || Poitou *amoisser*; lor. *emohhjé* || † *amuțituruă* (Cantemir, Ist. ier. 226) „ameutelement“.

1198. **Sumuța**, vb. „exciter les chiens, ameuter“ < *SŪBMOTIARE < SŪBMOTUM < SŪBMOVĒRE „éloigner, chasser“, din care a derivat înțelesul de „exciter, irriter“, păstrat în prov. *somover*, cat. *somoure*; în ce privește fonetismul, forma *sumuț* (în loc de *sumoț* < *sūb-motio) se explică prin analogie cu *sumuța* || *asmuța* (*asmuți*) „exciter les chiens, ameuter“, rezultat din contaminarea lui *amuța* cu *sumuța*; *asmuțator* „ameuteur“.